

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

การศึกษาพัฒนาการและการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Study The Development and Operation of Wife Farmer in

Sainoi Sub-district ,Bangban District , Ayutthaya

T096134

โดย

นางสาวเมธินี นิจพิทักษ์

เสนอ

ภาควิชาเทคนิคเกษตรกรรม

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กทม.

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (พัฒนาการเกษตร)

พ.ศ. 2544

รพ.

๘๖๓๗๓

๒๕๔๔

ลงทะเบียน.....

๘๖๑๓๔

เอกสารฉบับนี้... รับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใบรับรองปัญหาพิเศษ

ภาควิชาเทคนิคเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กทม.

เรื่อง

การศึกษาพัฒนาการและการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Study The Development and Operation of Wife Farmer in

Sainoi Sub-district ,Bangban District , Ayutthaya

โดย

นางสาวเมธินี นิจพิทักษ์

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร

วท.บ. (พัฒนาการเกษตร)

เมื่อวันที่...๕...เดือน...พฤษภาคม...พ.ศ. ๒๕๔๕

ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ

 ๓ / ๕ / ๒๕๔๕

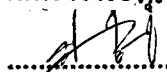
(อาจารย์สมชาย พงษ์เทพิน)

กรรมการปัญหาพิเศษ

 ๑๘ / ๑๓ / ๒๕๔๕

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศุภสมบุรณ์ อิงรัตนากร)

หัวหน้าภาควิชา

 ๑๖ / ๑๓ / ๒๕๔๕

(อาจารย์สุชุนาภรณ์ ชันศรี)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : การศึกษาพัฒนาการและการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
พ.ศ. 2544

Study The Development and Operation of Wife Farmer in Sainoi
Sub-district , Bangban District , Ayutthaya

โดย : นางสาวเมธินี นิจพิทักษ์

ชื่อปริญญา : วิทยาศาสตรบัณฑิต (พัฒนาการเกษตร)

สาขาวิชาเอก : พัฒนาการเกษตร

ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ

(อาจารย์สมชาย พงษ์เทพิน)

8 / 19.8 / 2545

การวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการและการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ศึกษาพัฒนาการการดำเนินงาน การบริหารจัดการ และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ จากนั้น นำมาวิเคราะห์เชิงเหตุผลและนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2525 ตามคำแนะนำและการส่งเสริมจากเกษตรอำเภอบางบาล ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการเพาะปลูกพืชสวนและศึกษาการใช้ยาฆ่าแมลง เนื่องจากประสบปัญหาด้านการตลาด ผลผลิตล้นตลาดและราคาต่ำ จึงเปลี่ยนการดำเนินกิจกรรมมาเป็นการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

การดำเนินงาน บทบาทในการทำงานจริงของสมาชิก มีเพียงประธาน รองประธาน และกรรมการ 2-3 คน เนื่องจากบทบาทที่ได้รับเป็นกิจกรรมที่ไม่ต้องมีภาระรับผิดชอบอย่างต่อเนื่องหรือมีบทบาทมากเท่าที่ควร ดำเนินกิจกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ริเริ่มโครงการเงินออมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมสาธารณะของชุมชน และมีแนวทางในการพัฒนากลุ่มด้วยการสร้างเครือข่ายของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สมาชิกมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมมากที่สุดเพราะมีความพึงพอใจต่อการทำงานของคณะกรรมการและมีส่วนร่วมในการฝากเงินออม การกู้ยืมเงิน รับการปันผลประจำปีของโครงการเงินออมเพื่อนช่วยเพื่อน และจากกลุ่มแปรรูปผลผลิต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการพัฒนากลุ่ม คือ ด้านการตลาดเพื่อขายผลผลิตและผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ซึ่งเกิดจากการขาดความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับและการจัดหาตลาดรองรับ ทำให้ไม่มีอำนาจในการต่อรองต่าง ๆ และยังต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐเพิ่มเติม

การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยก่อให้เกิดรายได้เสริมเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต เกษตรกรมีความรู้ความสามารถและทักษะในการดำเนินงานมากขึ้น สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในชุมชน เกิดเป็นความสามัคคีและช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้ดีขึ้น อีกทั้งช่วยให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่มีความสะดวกและประสบผลสำเร็จ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนิยาม

ปัญหาพิเศษเล่มนี้ สำเร็จได้ด้วยความสำเร็จเป็นอย่างสูงจาก อาจารย์สมชาย พงษ์เทพิน ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศุภสมบุรณ์ อังรัตนกร กรรมการปัญหาพิเศษ ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และให้ข้อคิดเห็นอันมีคุณค่ายิ่ง แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาเทคนิคเกษตร คณะเทคโนโลยีการเกษตร ทุกท่านที่ให้การสนับสนุนด้านวิชาการ ด้วยความเอาใจใส่ ตลอดจน ครู-อาจารย์ ที่เคยอบรมสั่งสอนมาตั้งแต่เยาว์

ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ผู้เป็นที่รักยิ่ง และให้ทุกสิ่งทุกอย่างแก่ผู้วิจัยในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการเลี้ยงดู การศึกษา ความรัก ให้คำปรึกษาในยามที่มีปัญหาและช่วยแก้ไขปัญหาในทุก ด้าน และกราบขอบพระคุณป้าสุณีย์ จันทร์ ที่เอื้อเฟื้อที่พักและอาหารในขณะที่เก็บข้อมูล ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ภาควิชาเทคนิคเกษตร รุ่นที่ 5 (4 ปี) ทุกท่านที่ได้ร่วมฟันฝ่าอุปสรรค คอยช่วยเหลือและให้คำปรึกษามาตลอด

ขอขอบคุณสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลไทรน้อยทุกท่าน รวมทั้งเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ บางบาลและผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลกับกรวิจัยนี้ เป็นอย่างดี อีกทั้งได้รับน้ำใจไมตรีซึ่งเป็นประสบการณ์ที่ดีแก่ผู้วิจัยอย่างยิ่ง โดยเฉพาะป้าสุณีย์ จันทร์ ประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและคณะกรรมการกลุ่มที่เอื้อเฟื้อความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนทุกท่านที่ไม่สามารถกล่าวชื่อนามได้หมด ณ ที่นี้

ความสำเร็จและคุณค่างานวิจัยนี้ เนื่องจากได้รับความกรุณา ความร่วมมือ และความช่วยเหลือจากทุกท่าน จึงใคร่ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านอีกครั้ง ด้วยความซาบซึ้งใจเป็นอย่างยิ่ง

เมธินี นิจพิทักษ์

เมษายน 2545

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	ก
บทที่ 1 บทนำ	
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
ขอบเขตการศึกษา	2
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	3
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	4
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโดยกระบวนการกลุ่ม	4
การบริหารจัดการองค์การ	8
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและการมีส่วนร่วมในการพัฒนา	11
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	16
ประชากร	16
สถานที่และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน	16
เครื่องมือและการทดสอบเครื่องมือในการวิจัย	16
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	16
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	16
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	18
ตอนที่ 1 พัฒนาการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	18
ตอนที่ 2 การดำเนินงานและปัญหาอุปสรรค ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	20
ตอนที่ 3 ผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	32
บทที่ 5 สรุปผลและข้อเสนอแนะ	34
ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย	35
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	36
เอกสารอ้างอิง	37
ภาคผนวก แบบสัมภาษณ์ รายชื่อสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	39

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1 การปฏิบัติงานการวิจัย

17

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

(Introduction)

ความสำคัญและที่มาของปัญหา (Statement of the problem)

ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นประเทศเกษตรกรรม เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ของประเทศประกอบอาชีพเกษตรกรรม อย่างไรก็ตามปัจจุบันเกษตรกรในประเทศไทยก็ยังคงอยู่ในสภาพที่ยากจน เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่ของประเทศเป็นเกษตรกรรายย่อยที่มีทุนในการประกอบการณ์น้อย ทำให้เกษตรกรรับซื้อผลผลิต เกษตรกรจึงต้องประสบกับปัญหาาราคาผลผลิตตกต่ำและเป็นหนี้เนื่องจากต้องกู้ยืมเงินเพื่อใช้ในการลงทุน

ยุทธศาสตร์และแนวคิดในการพัฒนาที่สำคัญแนวคิดหนึ่งในการพัฒนาด้านการเกษตร คือการพัฒนาโดยกระบวนการกลุ่ม กรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดนโยบายในการพัฒนาการเกษตร โดยการสนับสนุนให้สมาชิกในครอบครัวเกษตรกรได้มีโอกาสรวมตัวกันเป็นสถาบัน เพื่อเป็นช่องทางในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรและเพื่อเป็นพื้นฐานของสหกรณ์การเกษตรที่ดีในอนาคต ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงานคือส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวเกษตรกรได้รวมตัวเป็นกลุ่มเกษตรกรและกลุ่มผู้เกษตรกรรมมากขึ้น โดยจะต้องพัฒนาคุณภาพและการดำเนินงานของกลุ่มให้มีประสิทธิภาพควบคู่กันไปด้วย (วิจิตร อาวะกุล , 2527 : 34) จะเห็นว่านโยบายดังกล่าวได้ให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรสามารถช่วยเหลือตนเองและพัฒนากลุ่มให้มีความมั่นคง

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นกรณีหนึ่งที่ได้มีการดำเนินงานตามแนวคิดในการพัฒนาโดยกระบวนการกลุ่มในการแก้ไขปัญหาเกษตรกรประสบอยู่ดังกล่าวในข้างต้น ซึ่งเริ่มจากการรวมตัวกันของเกษตรกรเพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มและการดำเนินงานเพื่อให้กลุ่มเกิดความเข้มแข็ง แก้ไขปัญหา สร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่ม ซึ่งเป็นกลุ่มที่น่าสนใจเพราะมีการนำแนวคิดกระบวนการกลุ่มมาใช้เพื่อการพัฒนาชุมชนและยังไม่มีผู้ศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มนี้อย่างชัดเจน จึงได้ให้ความสนใจในการศึกษาเป็นกรณีตัวอย่าง โดยการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาพัฒนาการ การดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งได้ดำเนินการเพื่อแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่มีราคาต่ำให้มีคุณภาพและมีราคาเพิ่มขึ้น เป็นอาชีพเสริม สร้างรายได้ให้กับครอบครัวของเกษตรกร ทำให้ครอบครัวของเกษตรกรมีโอกาสสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้ดีขึ้น และยังเป็นการส่งเสริมการทำเกษตร เนื่องจากต้องใช้ผลผลิตการเกษตรที่ผลิตได้นำมาแปรรูปเป็นสินค้าชนิดใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มขึ้นด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในการศึกษากระบวนการกลุ่มในการพัฒนาของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นประโยชน์แก่ตัวผู้ศึกษา กลุ่มที่ทำการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ทราบถึงกระบวนการ วิธีการ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของกลุ่มและเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาในระดับสูงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา (Objective of the Study)

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการการรวมกลุ่มของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลไทรน้อย อำเภอ บางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคของ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (Significance of the Study)

1. เพื่อทราบถึงพัฒนาการในการรวมกลุ่ม ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตำบล ไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อทราบถึงการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อทราบถึงผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
4. ผลการศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลเสนอแนะต่อกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

ขอบเขตการศึกษา (Scope and Limitation)

การศึกษาพัฒนาการและการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีขอบเขตการศึกษาคือ คณะกรรมการ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอบางบาล ทำการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการในการรวมกลุ่ม การบริหารจัดการของกลุ่มเกษตรกร การมีส่วนร่วมและบทบาทของคณะกรรมการ สมาชิก ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานและประโยชน์ของการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร รวม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทั้งศึกษาประชาชนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม เพื่อความสมบูรณ์ในการทำวิจัยครั้งนี้ โดยจะทำการศึกษาในช่วงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2544 – เดือนมีนาคม พ.ศ. 2545

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ (Operation Definition of Terms)

“พัฒนาการ” หมายถึง สาเหตุ ขั้นตอน วิธีการและเป้าหมายของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

“การดำเนินงาน” หมายถึง การบริหารจัดการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

“กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร” หมายถึง กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

“กลุ่ม” หมายถึง กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

“สมาชิกกลุ่ม” หมายถึง สมาชิกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

“คณะกรรมการกลุ่ม” หมายถึง คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

(Review of Related Literature)

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องในหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโดยกระบวนการกลุ่ม
2. การบริหารจัดการองค์การ
3. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและการมีส่วนร่วมในการพัฒนา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโดยกระบวนการกลุ่ม

สาเหตุในการรวมกลุ่มของเกษตรกร

พุม จำเกลี้ยง (2519:51) กล่าวถึงสาเหตุในการรวมกลุ่มว่า เนื่องจากเกษตรกรอยู่ในสภาพที่ยากจน ฉะนั้น ในการที่จะลงทุนหรือขยายกิจการในไร่นา หรือกิจการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องก็ไม่อาจทำได้เพราะไม่มีทุนที่จะขยายกิจการ ฉะนั้นถ้าให้เกษตรกรเหล่านี้รวมตัวกันเข้าเป็นกลุ่ม เพื่อก่อให้เกิดอำนาจในการแสวงหาทุนจากสถาบันการเงินของรัฐหรือเอกชน เพื่อนำมาดำเนินกิจการทั้งในด้านการผลิต การซื้อ และการจำหน่าย ก็จะทำให้เกษตรกรมีโอกาสยกฐานะตัวเองมากยิ่งขึ้น

เทพ พงษ์พานิช (2527:67) กล่าวถึงสาเหตุในการรวมกลุ่มว่า เนื่องจากในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมนั้นรัฐบาลได้วางแผนเน้นหนักไปในทางการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตรมีนโยบายที่จะเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตรสู่เกษตรกร เพื่อการช่วยเพิ่มผลผลิตการเกษตร การส่งเสริมในรูปแบบกลุ่มนั้นจะทำให้เกษตรกรได้รับเทคโนโลยีสมัยใหม่ และการกระจายแนวความคิดได้รวดเร็วกว่าเดิม และมีอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลางมากขึ้น

กรมส่งเสริมการเกษตรสรุปสาเหตุที่จะต้องรวมกลุ่ม (เทพ พงษ์พานิช, 2527:68)

1. ปัญหาการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่มีขนาดเล็ก
2. ขาดแคลนเงินทุน ในการซื้อปัจจัยการผลิตและสิ่งอุปโภคบริโภค
3. ปัญหาการใช้ปัจจัยการผลิตให้มีประสิทธิภาพสูง
4. ต้นทุนการผลิตสูง เพราะแต่ละคนผลิตน้อย ผลตอบแทนต่อเนื้อที่ต่ำ
5. ราคาผลผลิตต่ำและไม่แน่นอน
6. การขนส่งและการจำหน่าย
7. ปัญหาสุขภาพอนามัย
8. ปัญหาความปลอดภัยของสังคม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

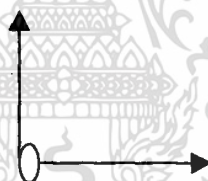
เป้าหมายของกลุ่ม

แยกออกเป็น 4 ลักษณะ ดังต่อไปนี้ (พจน์ บุญเรือง ,2519:64)

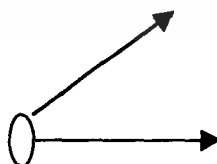
1. เป้าหมายของกลุ่มและสมาชิกอยู่ในลักษณะตรงกันข้าม อย่างที่เรียกว่า opposing objectives กลุ่มในลักษณะนี้จะดำเนินงานได้ยากลำบาก เช่น กลุ่มต้องการให้มีการลงทุนต่ำที่สุด แต่ต้องการให้ได้ผลกำไรสูงที่สุด ในขณะที่ด้วยกันสมาชิกของกลุ่มก็ต้องการประหยัดแรงงานของคนในการทำงานให้กับกลุ่ม คือ ทำงานให้กลุ่มน้อยที่สุด จึงทำให้เกิดสภาพที่เรียกว่าต่างฝ่ายต่างก็พยายามประหยัดเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองให้มากที่สุด อันเป็นบ่อเกิดของการขัดแย้ง นับเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของกลุ่ม เขียนรูปแสดงเป้าหมายของสมาชิกกับเป้าหมายของสมาชิกกลุ่มให้เห็น ได้ชัดดังนี้

2. เป้าหมายของกลุ่มและของสมาชิกอยู่ในลักษณะที่ไม่เกี่ยวข้องกัน ดังที่เรียกว่า neutral objective กล่าวคือ สมาชิกของกลุ่มและกลุ่มไม่มีการพึ่งพา เช่น สมาชิกสหกรณ์ไม่เคยซื้อของสหกรณ์เลยเป็นสมาชิกเพียงในนามเท่านั้น แทบจะเรียกได้ว่า สมาชิกไม่ได้รับประโยชน์จากสหกรณ์และสหกรณ์ก็แทบไม่ได้ประโยชน์จากสมาชิก ต่างฝ่ายต่างก็ไม่สนใจกัน ดังรูปภาพดังต่อไปนี้

3. เป้าหมายของกลุ่มและสมาชิกอยู่ในลักษณะสนับสนุนกัน อย่างที่เรียกว่า compatible objectives คือ เป้าหมายของสมาชิกกับเป้าหมายของกลุ่มมีทิศทางที่คล้ายคลึงกัน เช่น สมาชิกของกลุ่มต้องการทำการวิจัยและเป้าหมายของกลุ่มก็มุ่งหาวิจัยมาให้ ทำให้เป้าหมายของสมาชิกและของกลุ่มสนับสนุนกัน ดังรูปที่แสดงให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายของสมาชิกและของกลุ่มดังนี้

4. เป้าหมายของกลุ่มตรงกับของสมาชิก ดังที่เรียกว่า identical objectives เช่น สมาชิกต้องการให้ได้เงินเดือนขึ้นกลุ่มก็ต้องการมีรายได้เพิ่มขึ้น เมื่อรายได้ของกลุ่มเพิ่มขึ้นก็จะทำให้เงินเดือนของสมาชิกเพิ่มขึ้นตามไปด้วยเพราะฉะนั้นสมาชิกก็เต็มใจทำงานให้กลุ่มเพื่อให้กลุ่มมีรายได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เพิ่มขึ้นและเงินเดือนของสมาชิกก็จะเพิ่มขึ้น การที่เป้าหมายของกลุ่มและของสมาชิกก็จะเพิ่มขึ้น จะทำให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปด้วยความราบรื่น ไม่มีปัญหาจะเขียนรูปแสดงถึงจุดมุ่งหมายของกลุ่มกับสมาชิกได้ ดังนี้

ประเภทของกลุ่ม

ขนิษฐา วิเศษสาร (2526:19) จำแนกประเภทของกลุ่มตามลักษณะโครงสร้าง

1. กลุ่มไม่เป็นทางการ (Informal group) หมายถึง กลุ่มที่ไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอนไม่มีโครงสร้างลำดับชั้นชัดเจน สมาชิกรวมตัวกันเอง และจะเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ เช่น กลุ่มผู้สนใจต่าง ๆ มารวมตัวกันเพื่อความสนใจพอลึกสนใจแล้วก็แล้วกันไป จึงเป็นกลุ่มไม่ถาวรสลายตัวง่าย

2. กลุ่มเป็นทางการ (formal group) หมายถึง กลุ่มที่มีลักษณะเป็นทางการ มีโครงสร้างที่แน่นอนตายตัว เต็มไปด้วยกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เป็นกลุ่มที่ถาวร ไม่มีการเปลี่ยนแปลง มีบทบาทที่ชัดเจน สมาชิกทุกคนต้องทำหน้าที่ตามที่กลุ่มตั้งไว้ มีการกำหนดบทบาทที่แน่นอน เช่น ประธาน รองประธาน กรรมการต่าง ๆ เป็นต้น ตัวอย่างของกลุ่มประเภทนี้คือ สมาคมต่าง ๆ ที่ตั้งอย่างเป็นทางการ ซึ่งหากสถานการณ์บ้านเมืองมีการเปลี่ยนแปลงไปกลุ่มนี้ก็ยังคงอยู่เว้นแต่จะรุ่งเรืองหรือไม่รุ่งเรืองเท่านั้น

ลักษณะของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ

ถวิล ธาราโกชน (2524:148) กล่าวถึงลักษณะของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ

1. บรรยากาศของกลุ่มมักจะเป็นแบบกันเอง ไม่เป็นแบบทางการและไม่มีความเคร่งเครียด
2. ทุก ๆ ความคิดเห็นของสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นสมาชิกคนใด ควรได้รับการฟังและเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน
3. สมาชิกทุกคนควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม มีส่วนร่วมในการอภิปรายอันเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในกิจกรรมของกลุ่ม
4. งานทุกอย่างของกลุ่มจะเป็นที่เข้าใจ และยอมรับของสมาชิกภายในกลุ่มเป็นอย่างดี
5. การมีความคิดเห็นไม่ตรงกันเป็นสิ่งธรรมดาที่จะเกิดขึ้น สมาชิกที่มีความเห็นแตกต่างไปจากสมาชิกส่วนใหญ่จะไม่แสดงความก้าวร้าวหรือขัดขวาง
6. การตัดสินใจทุกอย่างเป็นที่ยอมรับของสมาชิกทุกคนว่าเห็นด้วยที่จะปฏิบัติร่วมกัน
7. มีการกำหนดיעินบ่อยครั้ง อย่างตรงไปตรงมาเพื่อมุ่งแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ ร่วมกัน
8. ทุกคนมีอิสระที่จะแสดงความรู้สึกได้อย่างเปิดเผย ไม่ว่าจะเป็นการเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับกลุ่ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9. เมื่อกลุ่มตกลงใจและแบ่งงานให้ทำ สมาชิกจะรับทำตามหน้าที่ เพื่อให้บรรลุถึง
จุดมุ่งหมายของกลุ่ม

10. สิ่งสำคัญของกลุ่มไม่ได้อยู่ที่ว่าใครควรทำหรือมีอำนาจควบคุม แต่อยู่ที่ว่าจะทำงานให้
สำเร็จตามจุดมุ่งหมายได้อย่างไร

ปัญหาในเรื่องสมาชิกกลุ่มเกษตรกร (การบริหารงานพัฒนาชนบท , 2532 : 170)

1. สมาชิกกลุ่มเกษตรกรยังไม่เข้าใจถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของตนที่มีต่อกลุ่ม
เกษตรกร เช่น ไม่ให้ความสนใจในการประชุมสามัญและวิสามัญ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากปัญหา
ดั้งเดิมคือ ระยะเวลาของการส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร (กลุ่มชาวนาเดิม) นั้น มีปัญหา
อุปสรรคพอสมควร ถึงแม้ว่าในการจัดตั้งกลุ่มระยะแรกเป็นความคิดของเกษตรกรเองก็ตาม แต่ก็ยังไม่
แพร่หลายกระจายไปมากนัก เนื่องด้วยข้อจำกัดในทรัพยากรต่าง ๆ ของเกษตรกร ดังนั้น เพื่อ
สนับสนุนการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มเช่นนี้ รัฐบาลจึงได้ดำเนินการให้เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องออกไป
แนะนำชักชวนเกษตรกรให้มารวมตัวเป็นกลุ่มกันมากขึ้น และเนื่องด้วยแนวคิดนี้ยังเป็นของใหม่
สำหรับเกษตรกรไทย จึงเป็นการยากที่จะอธิบายและดึงดูดความสนใจได้

2. เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร ยังขาดความรู้ ความ
เข้าใจในทฤษฎีการทำงานเป็นกลุ่ม ประโยชน์และโทษของการรวมเป็นกลุ่ม ทั้งไม่สามารถที่จะ
ชี้แจงแนะนำเกษตรกรได้อย่างชัดเจน จึงถ่ายทอดความเข้าใจผิด ๆ ให้แก่เกษตรกรตั้งแต่ต้น และใน
บางกรณีเจ้าหน้าที่บางคนก็อาศัยกลุ่มเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์ให้แก่ตนเอง

3. การเมืองและกลุ่มเกษตรกร ได้มีผู้อาศัยกลุ่มเกษตรกรเป็นเครื่องมือในหาเสียง โดยไม่
คำนึงถึงผลเสียหายที่จะเกิดขึ้น ซึ่งการที่จะหาเสียงหาคะแนนนิยมจากเกษตรกรได้นั้นรัฐบาลได้จัด
ตั้งโครงการช่วยเหลือเกษตรกรขึ้นในปี พ.ศ. 2509 โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยเหลือเกษตรกรในรูป
ของการให้ปุ๋ย เครื่องสูบน้ำ เครื่องพ่นยา แม้กระทั่งรถแทรกเตอร์ฟรีแก่สมาชิกสหกรณ์การ
เกษตรกร สมาคมชลประทานราษฎร์และกลุ่มเกษตรกร โดยหวังผลในทางการเมือง ถึงแม้ในระยะ
ต่อมา สมาชิกเกษตรกรที่มีความประสงค์จะรับวัสดุอุปกรณ์ในการเกษตรจะต้องชำระเงินคืนในรูป
ของการผ่อนส่งโดยไม่ต้องเสียดอกเบี้ย แต่ปรากฏว่าเกษตรกรซึ่งเคยได้รับของฟรีมาก่อนไม่ค่อยจะ
ยอมชำระหนี้สิน ทั้งนี้เพราะวิธีการให้เกษตรกรชำระเงินคืนนั้นหละหลวม ปราศจากหลักเกณฑ์ที่
รัดกุม ซึ่งในที่สุดก็กลายเป็นสิ่งที่ทำลายกลุ่มเกษตรกร และก่อให้เกิดปัญหาแก่การส่งเสริมการ
เกษตรอย่างใหญ่หลวงต่อมา

2. การบริหารจัดการองค์การ

ลีลา สีนานุเคราะห์ (2530 : 24) ให้ความหมายของ การจัดการ หมายถึง วิธีการ ขั้นตอน หรือรูปแบบในการปฏิบัติงานของผู้ที่เป็นผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหารทุกระดับ ทุกสายงานและทุกประเภทกิจการหรือองค์การในการจัดหรือบริหารทรัพยากรที่มีอยู่ (Input) ให้มีผลออกมา (Output) มีคุณภาพและคุ้มค่าสูงอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และประหยัด โดยวิธีการอันเป็นระบบและมีประสิทธิภาพอยู่ในปัจจุบันนั้นประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผน (Planning)
2. การจัดระบบและรูปร่างองค์การ (Organizing)
3. การจัดกำลังคน (Staffing)
4. การสั่งหรือดำเนินการ (Directing)
5. การควบคุม (Controlling)

สมพงษ์ เกษมสิน (2521 : 49) กล่าวว่า หน้าที่ของฝ่ายจัดการ (Management function)

ได้แก่

1. การกำหนดนโยบาย (Policy)
2. การวางแผน (Planning)
3. การจัดองค์การ (Organization)
4. การอำนวยการ (Direction)
5. การควบคุมงาน (Control)
6. การประเมินผลงาน (Evaluation)

โครงสร้างโดยทั่วไปของการจัดการ (ลีลา สีนานุเคราะห์, 2530 : 25)

1. Goal หมายถึง เป้าหมายขององค์การ คือ สิ่งที่ต้องการปรารถนาให้บรรลุความมุ่งหวังที่ตั้งไว้ ไม่ว่าจะป็นองค์การธุรกิจหรือองค์การของรัฐก็ตามสามารถตั้งความปรารถนาได้หลายประการ

2. Objectives หมายถึง วัตถุประสงค์ขององค์การ จุดสุดยอดแห่งความต้องการในองค์การขนาดกลางและเล็ก คำว่า Goal และ Objectives จะมีความหมายเป็นสิ่งเดียวกัน แต่ในองค์การขนาดใหญ่ เช่น องค์การที่เรียกว่า ประเทศชาติซึ่งถูกบริหารโดยกลุ่มชนที่เรียกว่า คณะรัฐบาล นั้นเป็นองค์การขนาดใหญ่จะกำหนด Goal ไว้เป็นเป้าหมายสูงสุด และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ จำเป็นต้องกำหนดวัตถุประสงค์ย่อยขึ้นมากมาย

3. Policy นโยบายขององค์การ หมายถึง แนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ วัตถุประสงค์เดียวกันอาจมีวิธีปฏิบัติงานได้หลายแบบ ซึ่งแต่ละแบบก็จะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์แทบทั้งสิ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. **Planning** การวางแผน หมายถึง การเตรียมการเพื่อปฏิบัติงานหากแผนงานใดที่กระทำไปแล้วสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ แผนงานนั้นก็อาจถูกกำหนดเป็นนโยบายและใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติต่อไป

ประสิทธิภาพของการจัดการ (ลีลา สีนานุเคราะห์, 2530 : 27)

ประสิทธิภาพทางการจัดการ หมายถึง ความสามารถที่จะวางหลักและวิธีการทำงานให้ได้ผลออกมาสูงที่สุด เป็นที่พอใจแก่ผู้รับบริการ องค์กร และผู้ปฏิบัติงาน ในองค์กรนั้น ๆ ด้วย กล่าวคือ นอกจากผลงานที่ได้ต้องมีปริมาณและคุณภาพสูงแล้วยังต้องคำนึงถึงความพอใจของผู้ผลิตและผู้ใช้สินค้า หรือบริการนั้น ๆ

Petersen และ Plowman (Petersen และ Plowman ,1953 : 433-434) กล่าวว่า ประสิทธิภาพประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ 5 ประการ คือ

1. คุณภาพของงาน (quality) จะต้องมีคุณภาพสูงคือ ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคได้ประโยชน์คุ้มค่าและมีความพึงพอใจ
2. ปริมาณของงาน (quantity) ของงานที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นไปตามความคาดหวังของหน่วยงาน
3. เวลา (time) คือ เวลาที่ใช้ในการดำเนินงานจะต้องเหมาะสมกับคุณภาพและปริมาณของงาน รวมทั้งจะต้องเป็นไปตามที่กำหนดและสภาวะการณ์
4. วิธีการ (methods) ในการดำเนินงานจะต้องอยู่ในลักษณะที่ถูกต้องตามหลักการ เหมาะสมกับงานและทันสมัย
5. ค่าใช้จ่าย (costs) ในการดำเนินการทั้งหมด จะต้องเหมาะสมกับงาน เวลา และวิธีการคือจะต้องลงทุนน้อยและได้ผลกำไรมากที่สุด

บัญญัติ 10 ประการ ของการจัดองค์การที่ดี (ลีลา สีนานุเคราะห์, 2530 : 16)

ในปี ค.ศ. 1941 สมาคมการบริหารงานอเมริกัน (American Management Association) ได้กล่าวถึงหลักการจัดองค์การที่ดีไว้ 10 ประการ ดังนี้คือ

1. เจ้าหน้าที่แต่ละคนควรได้รับการมอบหมายการรับผิดชอบที่แน่นอนและชัดเจน
2. ความรับผิดชอบควรจะได้สัดส่วนกับอำนาจหน้าที่
3. ไม่ควรเปลี่ยนแปลงขอบเขตหรือความรับผิดชอบของตำแหน่งโดยไม่เข้าใจถึงผลกระทบต่อผลลัพท์ที่จะเกิดขึ้นกับคนที่เกี่ยวข้อง
4. ไม่ควรให้เจ้าหน้าที่ในองค์กรต้องปฏิบัติงานตามคำสั่งอันแน่นอนจากผู้บังคับบัญชา มากกว่าหนึ่งแห่ง
5. ไม่ควรออกคำสั่งแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นการข้ามหัวหน้าผู้รับผิดชอบแทนที่จะทำเช่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นั้น ควรเพิกถอนเจ้าหน้าที่นั้นเสียดีกว่า

6. การวิพากษ์วิจารณ์ผู้บังคับบัญชาชั้น ควรทำเป็นการส่วนตัว ไม่ควรตำหนิ ผู้ที่
บังคับบัญชาต่อเจ้าหน้าที่ที่มีตำแหน่งเท่ากันหรือต่ำกว่า
7. ไม่ควรถือว่าข้อวิวาทหรือข้อถกเถียงระหว่างเจ้าหน้าที่บริหารคนงานในด้านที่เกี่ยวข้องกับ
อำนาจหน้าที่นั้นเป็นของเล็กน้อยเกินไป ที่จะนำมาตัดสิน โดยรอบคอบ และ โดยทันที
8. การเลื่อนตำแหน่ง การเปลี่ยนแปลงค่าจ้างและการดำเนินการทางวินัยพึง ได้รับอนุมัติ
จากผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือกว่าที่มีความรับผิดชอบโดยตรง
9. ไม่ควรใช้หรือหวังให้ผู้บังคับบัญชาหรือคนงานมาเป็นผู้ช่วย และผู้วิพากษ์วิจารณ์
งานของอีกคนหนึ่ง
10. เจ้าหน้าที่บริหารคนใด ซึ่งงานของตนจะต้อง ได้รับการตรวจตราเป็นประจำในเมื่อเป็น
ไปได้ควร ได้รับการช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกที่จะให้เขาสามารถสอบงานของตน โดย
อิสระ

ลักษณะของการวางแผน

1. การวางแผนที่ไม่มีรูปแบบ (Informal Planning) เป็นการวางแผนสำหรับกิจกรรมทั่ว ๆ
ไป ได้แก่ กิจกรรมในชีวิตประจำวัน การวางแผนลักษณะนี้เป็นการใช้สามัญสำนึกในการที่จะ
ตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องเฉพาะหน้า ไม่มีการประสานแผนและไม่มีการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร
2. การวางแผนที่มีรูปแบบ (Formal Planning) เป็นการวางแผนสำหรับกิจกรรมที่มีความ
ยุ่งยากซับซ้อน โดยเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการ การวางแผนในลักษณะนี้ส่วนใหญ่เป็นการ
ตัดสินใจและดำเนินการอย่างมีระบบ ทุกขั้นตอนมีการประสานแผนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อความ
สำเร็จตามเป้าหมาย โดยเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร

ประเภทของการวางแผน

1. การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) หรือแผนแม่บท (Master Plan) เป็นแผนทั่ว ๆ
ไปหรือแผนรวมขององค์การที่เป็น โครงสร้างสำหรับแผนละเอียดในระดับรอง ๆ ลงไปของ
องค์การ ซึ่งเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของฝ่ายจัดการระดับสูง (Top Management) เป็นการวาง
แผนที่พิจารณาภาพรวมทั้งหมด (Overall Planning) ด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์อย่างกว้าง ๆ และ
ขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ตามกำลังของทรัพยากรที่มีอยู่ในปัจจุบัน
และที่คาดการณ์ว่าจะมีในอนาคต
2. การวางแผนบริหาร (Administrative Planning) เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของ
ฝ่ายจัดการระดับกลาง (Middle-level Management) เป็นการวางแผนเพื่อกำหนดกรอบและทิศทาง
ไว้สำหรับแผนปฏิบัติการ (Operative Plans)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. การวางแผนปฏิบัติการ (Operational Planning) เป็นแผนที่ผู้จัดการระดับล่าง (Lower-level Manager) นำแผนบริหาร (Administrative Plans) ไปดำเนินการในภาคปฏิบัติ

3. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

ความหมาย “บทบาท”

ไวรัช เจียมบรรจง (2522:108) ให้นิยามของบทบาทไว้หลายแง่ คือ แง่สังคมวิทยาบทบาท คือ การปฏิบัติตามตำแหน่ง แง่จิตวิทยาบทบาทคือ การแสดงออกหรือการพบปะสังสรรค์ของแต่ละบุคคล และแง่จิตวิทยาสังคม บทบาทคือ การแสดงออกหรือพฤติกรรมหรือการปะทะสังสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งนั้น ๆ ของบุคคลในกลุ่มสังคม

ชราธาร บัวจอม (2544:6) ให้ความหมายของบทบาท คือ พฤติกรรม การแสดงออก หรือการปะทะสังสรรค์ของบุคคล ซึ่งเป็นไปตามสิทธิและสถานภาพหรือตำแหน่งนั้น ๆ

ขนิษฐา วิเศษสาทร (2526:9) ให้ความหมายของบทบาท คือ การประกอบพฤติกรรมตามตำแหน่ง ตามความคาดหวัง หรือตามที่แสดงจริง

สรุป บทบาท หมายถึง การประกอบพฤติกรรมตามตำแหน่ง ตามความคาดหวัง การแสดงออกของบุคคล ซึ่งมีปัจจัยทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ความเชื่อ ประเพณีและสังคมนั้น ๆ เป็นตัวกำหนด

บทบาทของสมาชิกในกลุ่ม (พัชนี วรกวิน, 2526:136)

1. บทบาทเกี่ยวกับการทำงาน (Task Function) เป็นบทบาทเกี่ยวกับงานที่กลุ่มกำลังกระทำอยู่
2. บทบาทในการรวมกลุ่ม (Maintenance Function) เป็นบทบาทที่มีผลทำให้กลุ่มรวมกันและดำเนินการปฏิบัติงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้
3. บทบาทเฉพาะตน (Self – Oriented Function) เป็นบทบาทของสมาชิกแต่ละคน จะแสดงออกมาได้ต่าง ๆ กัน เช่น ผู้คล้อยตาม ผู้ก้าวร้าว ผู้ขัดคอ ผู้เรียกร้องการยกย่อง เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

วิธีการที่เป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นการพัฒนาที่เหมาะสมที่เป็นประชาธิปไตย และจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนคือ การพัฒนาที่เปิดโอกาสให้บุคคลและผู้แทนกลุ่มบุคคลที่อยู่ในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมกำหนดทิศทางในการพัฒนาชุมชน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินกิจกรรมพัฒนาและร่วมรักษาสমบัติของชุมชน ทั้งนี้เพราะการที่จัดให้ผู้แทนจากกลุ่มต่าง ๆ ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจ เป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินงานพัฒนาของชุมชน สร้างความยอมรับและความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชน สิ่งเหล่านี้

นี่จะเป็นพลังผลักดันให้โครงการหรือกิจกรรมพัฒนาชุมชนหรือหมู่บ้านดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ (อรพินท์ สพฤกษ์ชัย,2537:1)

เป็นที่ยอมรับกันว่า แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วม คือวิถีทางในการพัฒนาได้ถูกนำไปใช้โดย กลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม คือ โครงการพัฒนาชุมชน ซึ่งจะเน้นการเตรียมให้ประชาชนในชนบทได้เข้าร่วมกับแผนการพัฒนาของรัฐบาล และการก่อตั้งองค์กรที่มีรูปแบบทางการต่าง ๆ (เช่น สหกรณ์ สมาคมเกษตรกร ฯลฯ) เพื่อที่จะให้มีโครงสร้างซึ่งชาวชนบทจะเข้าถึงและมีสิทธิมีเสียงในโครงการพัฒนาต่าง ๆ (นรินทร์ชัย พัฒนพงศา,2533:30)

ความหมาย “การมีส่วนร่วม”

วันรักษ์ มิ่งมณีนาถิน (2531:9) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม คือ การที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในงานของกลุ่มเกษตรกร มีอำนาจในการตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบให้คนในกลุ่มรวมกัน

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2533:20) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม คือ การมีส่วนร่วมช่วยเหลือโดยสมัครใจ การให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ และกระบวนการดำเนินการของโครงการ และร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินงาน

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527:183) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

สรุป การมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานทุกขั้นตอนรวมทั้งการรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานด้วย

องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม (นรินทร์ชัย พัฒนพงศา,2533:28)

1. การแบ่งสรรอำนาจและได้รับทรัพยากรที่ขาดแคลนหายาก
2. มีความพยายามอย่างจริงจังโดยกลุ่มคนที่จะควบคุมชะตาชีวิตของตนและปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่
3. เปิดโอกาสให้บุคคลที่อยู่ในกลุ่มล่าง ๆ (from below) ได้พัฒนา

ปัจจัยในการมีส่วนร่วม (นรินทร์ชัย พัฒนพงศา,2533:28)

1. การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ เป็นการเกี่ยวข้องทั้งตัว ไม่ใช่เฉพาะเพียงแต่เพียงข้องทางด้านกำลังกายหรือทักษะ กล่าวคือ ผู้มีส่วนร่วมจะมีส่วนเกี่ยวข้องทางจิต ไม่เพียงแต่เฉพาะด้านการงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. การกระทำทำให้ เมื่อผู้มีส่วนร่วม ได้บังเกิดความเกี่ยวข้องกับด้านจิตใจและอารมณ์แล้ว ก็เท่ากับเปิดโอกาสให้เขาได้แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การกระทำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม โดยเหตุนี้การมีส่วนร่วมจึงเป็นมากกว่าการยินยอมที่จะกระทำตามคำสั่ง ซึ่งเป็นการกระทำโดยปราศจากการยินยอม พร้อมใจ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การมีส่วนร่วมจึงเป็นความสัมพันธ์ทางอารมณ์และจิตใจแบบ “บุคคลวิถี” คือมีการติดต่อสื่อสารทั้งไปและกลับระหว่างบุคคลนั้นและกลุ่ม

3. การร่วมรับผิดชอบ เมื่อเกิดการเกี่ยวข้องกับทางด้านจิตใจ อารมณ์ และได้กระทำทำให้แก่สถานการณ์กลุ่มนั้นแล้ว ผู้มีส่วนร่วมจะเกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มนั้นด้วย เพราะการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการทางสังคมที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องกับกลุ่ม และต้องการเห็นผลสำเร็จของการทำงานนั้นด้วย จึงเกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่ม

เงื่อนไขของการมีส่วนร่วม (ทวิทอง หงษ์วิวัฒน์, 2527:186)

1. ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม (Freedom to participate)
2. ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม (Ability to participate)
3. ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม (Willingness to participate)
4. ประชาชนต้องมีเวลาที่จะมีส่วนร่วมก่อนเริ่มกิจกรรม การมีส่วนร่วมไม่เหมาะสมในสถานการณ์ฉุกเฉิน
5. ประชาชนต้องไม่เสียเงินทอง ค่าใช้จ่ายในการมีส่วนร่วมมากเกินไปที่เขาประเมินค่าตอบแทนที่จะได้รับ
6. ประชาชนต้องมีความสนใจที่สัมพันธ์ สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมนั้น
7. ประชาชนต้องสามารถสื่อสารรู้เรื่องกันทั้งสองฝ่าย
8. ประชาชนต้องไม่รู้สึกกระทบกระเทือนต่อตำแหน่งหน้าที่หรือสถานภาพทางสังคม

รูปแบบของการมีส่วนร่วม (Types of Participate) (ทวิทอง หงษ์วิวัฒน์, 2527:188)

1. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง (direct participation) โดยผ่านองค์กรจัดตั้งของประชาชน (inclusive organization) เช่น การรวมกลุ่มเยาวชนกลุ่มต่าง ๆ
2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม (indirect participation) โดยผ่านองค์กรผู้แทนของประชาชน (representative organization) เช่น กรรมการของกลุ่มหรือชุมชน กรรมการกลุ่มเลี้ยงไหม กรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น
3. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยการเปิดโอกาสให้ (open participation) โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนของประชาชน (non-representative organization) เช่น สถาบันหรือหน่วยงานที่เชิญชวนหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อไรก็ได้ทุกเวลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะของการมีส่วนร่วม (Aspect of participation) (ทวิทอง หงษ์วิวัฒน์,2527:189)

1. เป็นสมาชิก
2. เป็นสมาชิกที่เข้าร่วมประชุม
3. เป็นสมาชิกที่บริจาคเงินช่วยเหลือ
4. เป็นกรรมการ
5. เป็นประธานกรรมการ

แบบอย่างของผู้มีส่วนร่วม (Types of Participant) (ทวิทอง หงษ์วิวัฒน์,2527:189)

1. เป็นผู้กระทำการ (the actor) คือ มีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกิจกรรม
2. เป็นผู้รับผลการกระทำ (the recipient) คือ ได้รับผลจากกิจกรรมโดยตรง
3. เป็นสาธารณชนทั่วไป (the public) คือ ประชาชนทั่วไปที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง

แต่ว่ามีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

ขั้นตอนการมีส่วนร่วม (จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ,2539:156-157)

ขั้นตอนที่ประชาชนควรเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อพัฒนา มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนปฏิบัติ
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บัญญัติ ลายพักษณ์ (2537) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรจังหวัดระยอง พบว่า กิจกรรมที่สมาชิกกลุ่มเกษตรกรเข้าร่วมมาก คือ การรับบริการความรู้ การซื้อสินค้าจากกลุ่ม การประชุมใหญ่สามัญ การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ และการประชุมหน่วย ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่มีปัญหาในการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การรวบรวมผลผลิตเพื่อขายและการซื้อสินค้าจากกลุ่ม การติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มากที่สุด ปัจจัยที่รองลงมา ได้แก่ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ขนาดพื้นที่ของการทำการเกษตร ตำแหน่งทางสังคม และระดับการศึกษา ตามลำดับ

จินตมณี แสงกาญจนวนิช (2538) ทำการศึกษาปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง พบว่า การที่สมาชิกมีความพึงพอใจในการดำเนินงาน ความร่วมมือ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการ จะทำให้สมาชิกในกลุ่มมีความพึงพอใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มมากยิ่งขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เขวลักษณะ มากดี (2538) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม คือการร่วมประชุมร้อยละ 92.43 การร่วมปฏิบัติงานกลุ่มร้อยละ 81.50 และการร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ร้อยละ 79.82 ส่วนปัญหาในการทำกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ การขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเพาะปลูก โรคและแมลงศัตรูพืช รวมทั้งขาดตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ซึ่งมีข้อเสนอแนะว่าให้หน่วยงานของภาครัฐจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และควรจัดหาตลาดเพื่อการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม และสมาชิกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มนาน มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานกลุ่มมากกว่าผู้ที่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มสั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

(Research Methodologies)

ประชากร (Population)

ประชากรที่ทำการศึกษา คือ สมาชิกและคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 22 เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอบางบาลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลไทรน้อย จำนวน 3 คน และชาวบ้านในตำบลไทรน้อยที่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 5 คน

สถานที่และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน (Local and Duration of the Study)

ศึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้เวลาในการดำเนินงานตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2544 – เดือนมีนาคม พ.ศ. 2545 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 9 เดือน

เครื่องมือและการทดสอบเครื่องมือในการวิจัย (Research Instrument and Pre-Test)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนววัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เก็บรวบรวมเกี่ยวกับพัฒนาการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตอนที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลด้านการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตอนที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Gathering)

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. จากแบบสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอบางบาล และประชาชนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล (Method of Analysis)

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์
2. รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยอธิบายตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 1 การปฏิบัติงานการวิจัย (Schedule of Activities)

ลำดับที่	ก.ค.	ค.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.
1. ศึกษา, เขียน โครงร่าง									
2. เก็บรวบรวมข้อมูล									
3. วิเคราะห์ข้อมูล									
4. สรุปและจัดทำรูปเล่ม									

1. ศึกษา, เขียน โครงร่าง

2. เก็บรวบรวมข้อมูล

3. วิเคราะห์ข้อมูล

4. สรุปและจัดทำรูปเล่ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานที่ศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

ผลการศึกษาและวิจารณ์

(Result of research and Criticize)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาพัฒนาการและการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยศึกษาจากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 22 คน โดยได้ทำการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้ 18 คน คิดเป็นร้อยละ 81.82 เนื่องจากสมาชิกบางคนไปทำงานในกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียงจึงไม่สามารถเก็บข้อมูลได้หมด และได้สัมภาษณ์ข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอบางบาล 3 คน และเพื่อศึกษาข้อมูลและความคิดเห็นเพิ่มเติมจึงได้ทำการศึกษาจากผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มแม่เกษตรกร โดยผลการศึกษาได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 พัฒนาการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตอนที่ 2 การดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตอนที่ 3 ผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตอนที่ 1 พัฒนาการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ประวัติและที่มาของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2525 มีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้เรื่องการใช้ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และการพัฒนาความรู้ด้านการเกษตร โดยมีเป้าหมายเพื่อต้องการให้เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรที่ถูกต้อง ปัจจัยในการตั้งกลุ่มเกิดจากการส่งเสริมโดยนักพัฒนาของกรมส่งเสริมการเกษตรตามนโยบายพัฒนาการเกษตร โดยการรวมกลุ่มเกษตรกร ดังที่ เทพ พงษ์พานิช (2527 : 67) ได้กล่าวถึงสาเหตุในการรวมกลุ่มว่า ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมนั้น รัฐบาลได้วางแผนเน้นหนักไปในทางการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตรมีนโยบายที่จะเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตรสู่เกษตรกร เพื่อการช่วยเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร การส่งเสริมในรูปแบบกลุ่มนั้นจะทำให้เกษตรกรได้รับเทคโนโลยีใหม่และกระจายแนวคิดได้รวดเร็วกว่าเดิม ปัจจัยทางสภาพแวดล้อมเนื่องจากเกษตรกรตำบลไทรน้อยได้ทำการเพาะปลูกเป็นอาชีพเดิมอยู่แล้วเป็นปัจจัยที่กำหนดกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การรวมกลุ่มเกิดจากเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอบางบาล ได้ศึกษาสภาพทั่วไปของเกษตรกรตำบลไทรน้อยแล้วเรียกประชุมเกษตรกรเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรรวมทั้งประโยชน์ในการจัดตั้งกลุ่มให้เกษตรกร ได้ทราบและเกษตรกรจำนวน 15 คน ลงชื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยถือหุ้น ๆ ละ 20 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในปี พ.ศ. 2534 ได้เปลี่ยนการดำเนินงานของกลุ่มจากการเพาะปลูกมาเป็นการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่มีมากในท้องถิ่น คือ กล้วย และเพิ่มการผลิตมากขึ้นเป็นการแปรรูปมะเขือเทศ มะกรูด มะละกอ ซึ่งเป็นผลผลิตที่มีในท้องถิ่น เพื่อแก้ปัญหาผลผลิตกล้วยล้มตลาดและราคาตกต่ำ โดยได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการแปรรูปจากคณะศึกษานิเทศศาสตร์ และในปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 22 คน แต่ละคนถือหุ้น ๆ ละ 100 บาท

ลักษณะการดำเนินงานกิจกรรม

จากการศึกษาพบว่า ที่ดินที่ใช้เป็นที่ตั้งกลุ่มเพื่อดำเนินงานของกลุ่มในปัจจุบันได้รับบริจาคจากชาวบ้านที่เป็นเจ้าของที่ ซึ่งมีข้อแม้ว่า บริเวณนี้สามารถใช้ประโยชน์สาธารณะได้ โดยไม่ได้ผูกขาดเป็นของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพียงผู้เดียว ดำเนินงานเกี่ยวกับการรวบรวมทุนจากสมาชิกโดยการถือหุ้น ๆ ละ 20 บาท เพื่อเป็นต้นทุนในการดำเนินการเพาะปลูกพืชสวน เช่น กล้วย พริก มะเขือเทศ ข้าวโพด เป็นต้น การรวบรวมผลผลิตจากสมาชิกมาจัดจำหน่าย การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เช่น กล้วย มะเขือเทศ มะละกอ มะกรูด เป็นต้น โดยให้สมาชิกถือหุ้น ๆ ละ 100 บาท การรับซื้อผลผลิตจากสมาชิกเพื่อนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม และมีโครงการที่จะสร้างเครือข่ายของกลุ่มในอนาคต โดยการขยายอาหารไทยริมทาง การเปิดบริการนวดแผนโบราณ และการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

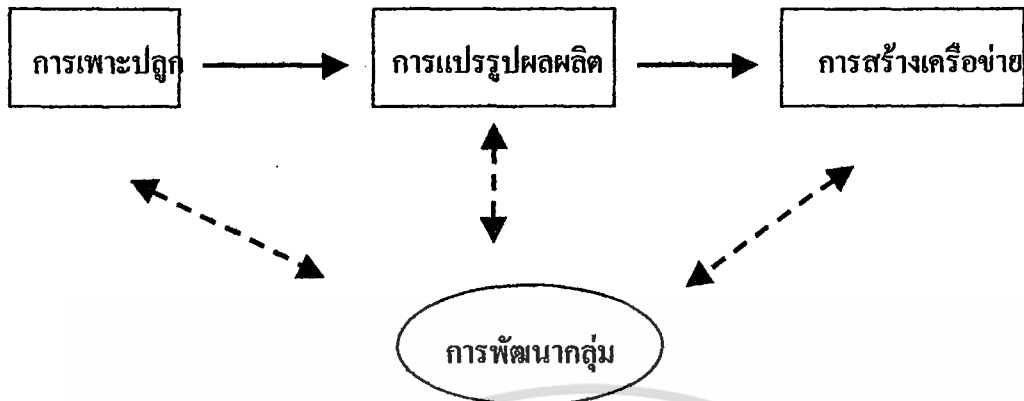
กิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนา

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้จัดทำโครงการเงินออมเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นการระดมเงินออมจากสมาชิกกลุ่มโดยการถือหุ้นได้ไม่เกินคนละ 2 หุ้น หุ้นละ 100 บาท ทำการออมเป็นรายเดือนทุกเดือน เริ่มดำเนินการเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2543 เพื่อให้สมาชิกกู้ยืมได้ โดยเงินกู้แต่ละงวดต้องส่งคืนเป็นรายเดือนพร้อมทั้งดอกเบี้ย ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาทต่อเดือน และต้องส่งในวันเสาร์แรกของทุกเดือน ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 110 คน

กล่าวโดยสรุป กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเกิดจากการดำเนินตามนโยบายการพัฒนาการเกษตร โดยใช้ยุทธวิธีการรวมกลุ่มเกษตรกร ของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเผยแพร่ความรู้และเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เพราะการส่งเสริมในรูปแบบกลุ่มนั้นจะทำให้เกษตรกรได้รับความรู้และเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เพราะการส่งเสริมในรูปแบบกลุ่มนั้นจะทำให้เกษตรกรได้รับเทคโนโลยีใหม่และกระจายแนวความคิดได้เร็วกว่าเดิม (เทพ พงษ์พาณิชย์, 2527:67) ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จากการเพาะปลูกพืช มาเป็นการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่มีในท้องถิ่น การพยายามสร้างเครือข่ายของกลุ่มตามความสามารถของสมาชิก คือการขยายอาหารไทย การนวดแผน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โบราณ และการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่ม รูปแบบพัฒนาการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตอนที่ 2 การดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

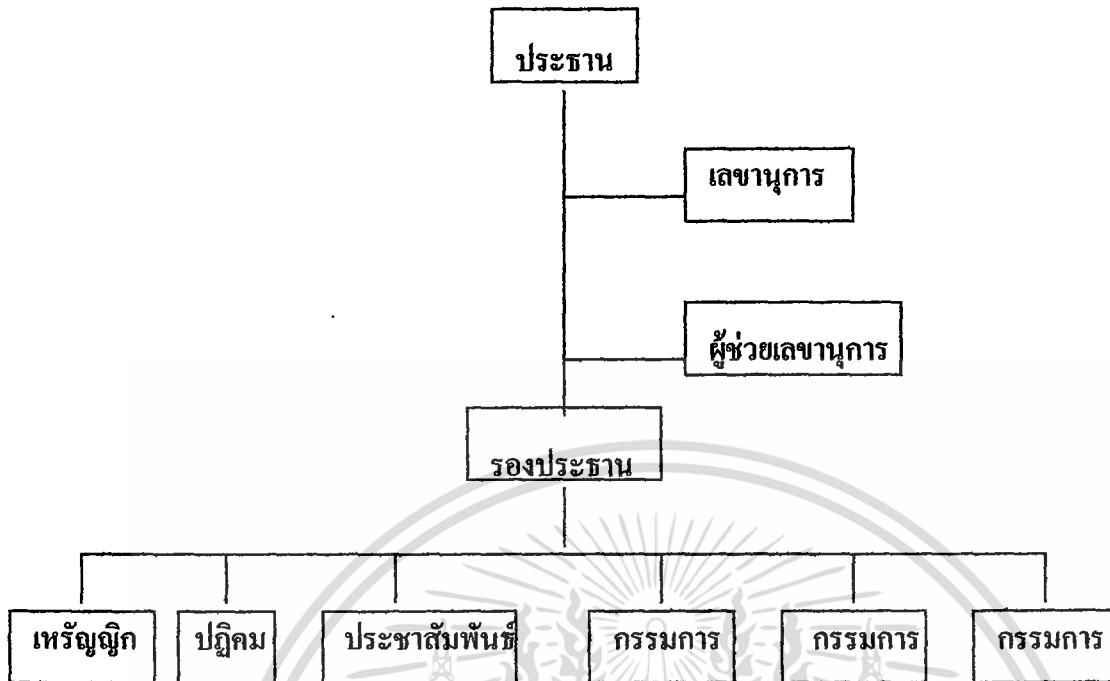
โครงสร้างการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้งหมด 22 คน เป็นคณะกรรมการกลุ่ม 10 คน และสมาชิก 12 คน คณะกรรมการประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ ผู้ช่วยเลขานุการ เภรฑูญจิก ประชาสัมพันธ์ ปฏิคม และกรรมการ 3 คน บทบาทการดำเนินงานส่วนใหญ่ ทั้งในด้านการวางแผน การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการและการควบคุมงาน เป็นของประธานกลุ่ม โดยมีรองประธานเป็นผู้ช่วยในการทำหน้าที่แทนเมื่อประธานติดภารกิจ

ซึ่งบทบาทในการทำงานจริงจากคณะกรรมการ 10 คน ผู้ที่มีบทบาทสำคัญคือ ประธาน รองประธาน และกรรมการอีก 2-3 คน ส่วนกรรมการที่เหลือมีบทบาทเพียงสนับสนุน เนื่องจากมีข้อจำกัดที่ต้องประกอบอาชีพและภาระทางครอบครัว ประกอบกับบทบาทที่ได้รับเป็นกิจกรรมที่ไม่ต้องมีภาระรับผิดชอบอย่างต่อเนื่องหรือมีบทบาทมากเท่าที่ควร คณะกรรมการกลุ่มยังได้รับหน้าที่เป็นกรรมการจัดการกองทุนหมู่บ้าน และประธานและรองประธานกลุ่มก็ทำหน้าที่เป็นกรรมการ โครงการเงินออมเพื่อนช่วยเพื่อนด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โครงสร้างกรรมการและบทบาทการทำงาน

กติกาของกลุ่ม

จากการศึกษาพบว่า ในการเป็นสมาชิกกลุ่มจะต้องซื้อหุ้น ๆ ละ 100 บาท และจะได้รับเงินปันผลเป็นรายปี โดยจะต้องเป็นสมาชิกเป็นเวลามากกว่า 3 เดือน จึงจะมีสิทธิ์รับเงินปันผลได้ ในการทำงาน และจะได้รับค่าจ้างเป็นรายวัน วันละ 50 บาท และตามความเห็นชอบของประธาน ซึ่งจะพิจารณาจากปริมาณงานที่ทำ

สมาชิก

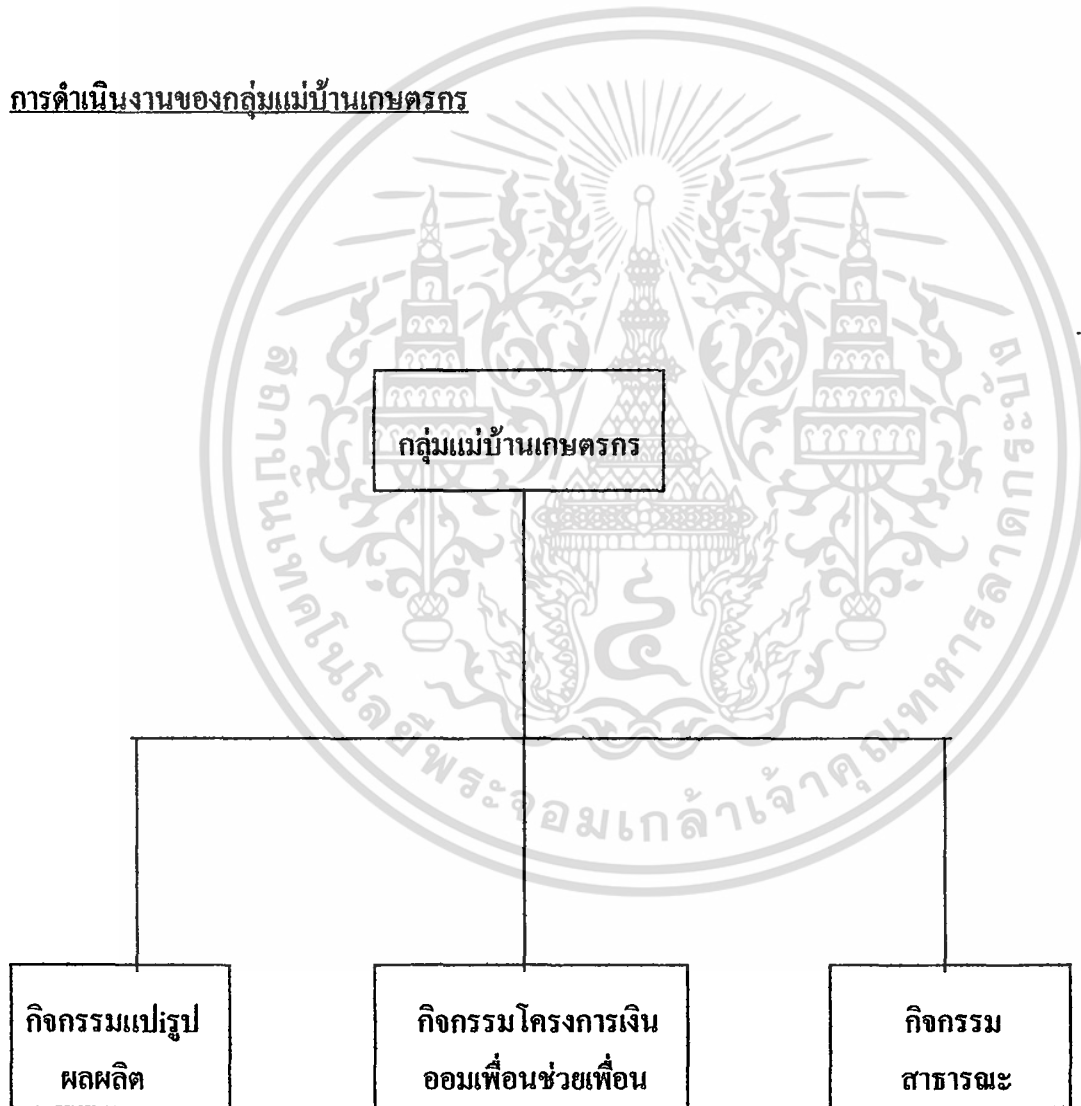
จากการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจำนวน 22 คน เป็นหญิง มีอายุระหว่าง 60-70 ปี จำนวน 14 คน อายุต่ำกว่า 60 ปี จำนวน 4 คน และอายุมากกว่า 70 ปี จำนวน 4 คน จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ยกเว้น เหรัญญิก จบการศึกษาระดับ ปวช. และเลขานุการจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 อาชีพหลักของสมาชิก คือ ทำสวน มีรายได้เฉลี่ย เดือนละ 2,000 – 5,000 บาท สาเหตุที่กลุ่มมีสมาชิกน้อยและเป็นสมาชิกที่มีอายุมาก เนื่องจากประชาชนในตำบลไทรน้อยที่อยู่ในวัยทำงานไปทำงานในกรุงเทพฯและจังหวัดใกล้เคียงเป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงมีเพียงผู้สูงอายุและเด็ก สมาชิกที่ไม่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเพราะ ไม่มีเวลาในการมีส่วนร่วมกับกลุ่มมากเท่าที่ควรจึงไม่สมัครเป็นสมาชิกกลุ่ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาพบว่า ในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้มีหน่วยงานหลายหน่วยงานเข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานและการพัฒนา กลุ่ม คือ กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอ บางบาล ซึ่งให้การสนับสนุนในด้านความรู้และวิชาการในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้นอกสถานที่ ด้วยการดูงานและทัศนศึกษา โดยมีเคหะกิจของอำเภอ บางบาลเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน สำนักงานพัฒนาชุมชน ช่วยเหลือเกี่ยวกับงบประมาณของกลุ่ม หน่วยงานเอกชน เช่น จากนายกเทศบาลอำเภอ บาง บ่อทรายไมตรีจิตร์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นงบประมาณสนับสนุนเกี่ยวกับอุปกรณ์และการก่อสร้างโรงเรียนและที่ทำการของกลุ่ม

การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

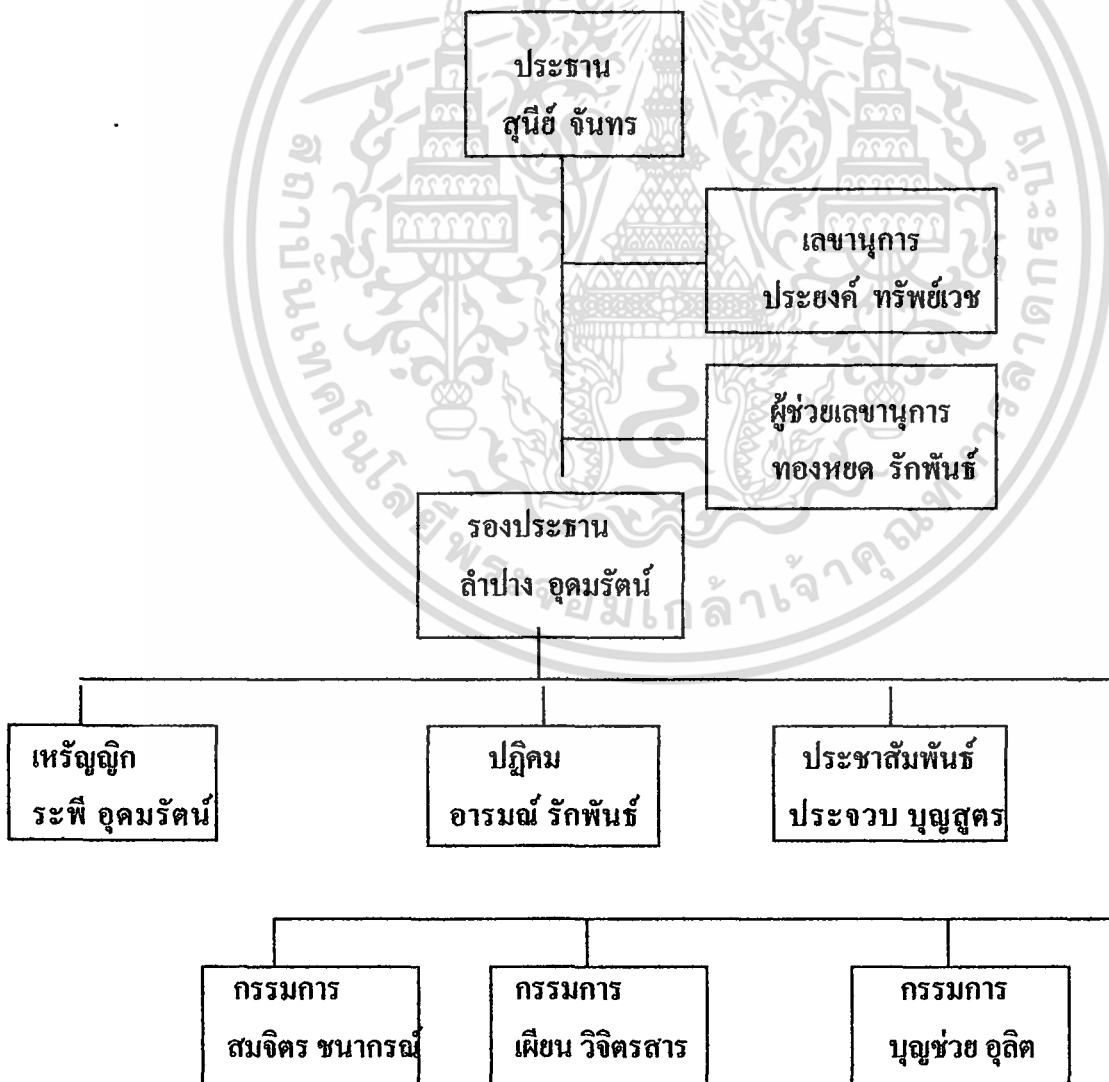
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การดำเนินงานแปรรูปผลผลิต

หลักการและเหตุผล

จากการศึกษาพบว่า ในการดำเนินการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เนื่องจากในอดีตที่ได้ดำเนินการเกี่ยวกับการเพาะปลูกพืชสวน เช่น กล้วย มะเขือเทศ พริก นั้นประสบกับปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำและขาดแคลนตลาดที่รับซื้อผลผลิตของทางกลุ่ม จึงได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่เกษตรกรอำเภอบางบาล โดยอยู่ในความรับผิดชอบของเคหะกิจอำเภอบางบาล ได้แนะนำและสอนวิธีการแปรรูปกล้วยซึ่งมีอยู่มากในขณะนั้น โดยการทำเป็นกล้วยตากขายในนามของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อแก้ปัญหาผลผลิตกล้วยต้นตลาดและราคาผลผลิตตกต่ำ อีกทั้งช่วยเป็นการเพิ่ม รายได้ให้กับเกษตรกร

โครงสร้างกรรมการบริหาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทบาทในการดำเนินงาน

จากการศึกษาพบว่า บทบาทของ สมาชิกกลุ่มจะมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมมากที่สุดซึ่งจะพยายามเข้าร่วมประชุมทุกครั้งเพราะต้องนำเงินมาส่ง โครงการเงินออมเพื่อนช่วยเพื่อน และต้องการทราบข่าวความเคลื่อนไหวของกลุ่ม รองลงมาคือการนำผลผลิตมาขายให้กับกลุ่มและการแปรรูปผลผลิตนั้นจะมีสมาชิกที่ทำประจำเพียง 4-5 คน การเข้ารับการอบรมสมาชิกจะให้ความสำคัญในการเข้าร่วมน้อยมากและเข้าร่วมได้ไม่เต็มที่ การรับผลตอบแทนของสมาชิกจะมีการปันผลเป็นรายปี และจ่ายค่าจ้างงานให้กับสมาชิกที่มาทำงานวันละ 50 บาท แต่ถ้าหากมีงานมากก็จะได้ค่าจ้างเพิ่มเป็น วันละ 100-120 บาท สมาชิกจำนวน 6 คน ยังไม่พอใจต่อค่าจ้างวันละ 50 บาทบอกว่าไม่คุ้ม แต่ถ้ากลุ่มต้องการแรงงานเพิ่มก็เต็มใจทำ

บทบาทของคณะกรรมการกลุ่มในการประสานงานแจ้งข่าวสารต่าง ๆ ให้สมาชิกได้รับทราบจะใช้หอกระจายเสียงประจำหมู่บ้านและการรับข่าวสารนั้นจะได้รับจากวิทยุมากที่สุด รองลงมาคือจากหนังสือพิมพ์ ส่วนจากเจ้าหน้าที่นั้นจะได้รับน้อยที่สุด การใช้งบประมาณที่ กลุ่มได้รับจะใช้ตามข้อกำหนดของหน่วยงานที่ให้ และจะมีการแจ้งให้กับสมาชิกรับทราบทุกครั้งในวันประชุมทุกสัปดาห์แรกของเดือน ในการจัดการเกี่ยวกับบัญชีงบประมาณการใช้ รายรับ - รายจ่ายของกลุ่มจะมีประธานและเหรัญญิกดูแลร่วมกัน การทำหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการยังทำได้ไม่เต็มที่เนื่องจากภาระทางครอบครัว ประกอบกับบทบาทที่ได้รับเป็นกิจกรรมที่ไม่ต้องมีภาระรับผิดชอบอย่างต่อเนื่องหรือมีบทบาทมากเท่าที่ควร ในการทำงานและดำเนินงานของคณะกรรมการสมาชิกจำนวน 11 คน มีความพึงพอใจ ถึงแม้กรรมการบางคนจะทำหน้าที่ตามบทบาทที่ได้รับไม่เต็มที่ แต่ผลการดำเนินงานของกลุ่มก็เป็นที่พอใจของสมาชิก

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานแปรรูปผลผลิตของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

อุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิก

จากการศึกษาพบว่า การที่สมาชิกเป็นผู้สูงอายุ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการทำกิจกรรม และการที่สมาชิกมีอาชีพส่วนตัวทำประจำอยู่แล้วทำให้ไม่มีเวลาเข้าร่วมทำงานกับกลุ่มเท่าที่ควร

อุปสรรคในการดำเนินงานผลิต

จากการศึกษาพบว่า การที่สมาชิกมีอายุมาก ทำให้กำลังในการทำงานมีน้อย ทำเป็นเวลานานไม่ได้ ซึ่งทำให้ผลิตสินค้าได้น้อย จึงไม่สามารถทำส่งในจำนวนมากให้กับร้านค้าใหญ่ ๆ ที่มาติดต่อซื้อสินค้าจากกลุ่มได้ และการที่สมาชิกคิดภารกิจส่วนตัวทำให้ความสามารถในการมีส่วนร่วมกับกลุ่มน้อย

อุปสรรคในการส่งเสริมการเรียนรู้

จากการศึกษาพบว่า การที่สมาชิกมีภารกิจส่วนตัวนั้น ทำให้เป็นอุปสรรคในการเข้าร่วมความรู้จากการอบรมและให้ความรู้ของกลุ่ม

ปัญหาด้านผลิตภัณฑ์

จากการศึกษาพบว่า เนื่องจากผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นสินค้าแปรรูป เช่น ก๋วยเตี๋ยว ก๋วยเตี๋ยวต้มยำ มะเขือเทศแช่อิ่ม เป็นต้น ซึ่งมีอายุในการเก็บรักษาจำกัด แต่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเองไม่สามารถทราบถึงวันหมดอายุของผลิตภัณฑ์ได้ จึงทำให้ไม่เป็นที่ยอมรับของร้านค้าใหญ่บางร้าน จึงส่งผลให้ตลาดสินค้าของกลุ่มยังไม่กว้างขวางเท่าที่ควร

ปัญหาด้านการตลาด

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เท่านั้น จึงไม่มีความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมด้านการตลาดที่ดี

อุปสรรคในการส่งเสริมการขาย

จากการศึกษาพบว่า สินค้าของกลุ่มยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานด้านอาหาร (อย.) จึงเป็นอุปสรรคในการส่งสินค้าในตลาดใหญ่ ๆ

ปัญหาเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์

จากการศึกษาพบว่า บรรจุภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรยังขาดความน่าสนใจ ไม่เป็นที่ดึงดูดใจสำหรับลูกค้า

ปัญหาเกี่ยวกับการใช้งบประมาณ

จากการศึกษาพบว่า การใช้งบประมาณที่ได้รับจากหน่วยงานภายนอก กลุ่มจะต้องปฏิบัติตามที่หน่วยงานที่ให้กำหนด บางครั้งเป็นสิ่งของ อุปกรณ์ ซึ่งไม่ตรงกับความต้องการของกลุ่ม ทำให้การใช้งานได้ผลไม่ดีเท่าที่ควร

อุปสรรคในการรับข่าวสาร

จากการศึกษาพบว่า การรับข่าวสารที่สำคัญต่อการพัฒนานั้น กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรยังมีความล่าช้าบ้าง เพราะไม่มีเวลาในการติดตามข่าวสาร การรับทราบข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ยังมีน้อย เนื่องจากเจ้าหน้าที่ก็ไม่สามารถติดตามข่าวสารได้เต็มที่เพราะมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบอยู่แล้ว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุปสรรคจากการทำงานของคณะกรรมการ

จากการศึกษาพบว่า คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรยังปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร และหน้าที่ความรับผิดชอบส่วนใหญ่จะอยู่ที่กรรมการเพียงไม่กี่คน ซึ่งไม่ตรงตามบัญญัติการจัดองค์กรที่ดีของสมาคมการบริหารงานอเมริกัน (American Management Association) ที่กล่าวไว้ว่า เจ้าหน้าที่แต่ละคนควรจะได้รับกรมอบหมายการรับผิดชอบที่แน่นอนและชัดเจน

ปัญหาที่เกิดจากหน่วยงานภายนอก

จากการศึกษาพบว่า ได้มีหน่วยงานบางหน่วยงานอาศัยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพื่อสร้างชื่อเสียงให้กับหน่วยงานของตน ซึ่งส่งผลกระทบต่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการดำเนินกิจกรรมทำให้เกิดความลำบากใจในการปฏิบัติ

การไม่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่ไม่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 5 คน พบว่าเหตุที่ไม่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เนื่องจากต้องไปทำงานในกรุงเทพฯ และในจังหวัดใกล้เคียง จึงไม่มีเวลาในการมีส่วนร่วมกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

แผนการดำเนินงาน

จากการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต้องการให้มีการพัฒนาด้านการตลาดเพื่อให้กลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้นด้วย ตรงกับลักษณะของเป้าหมายที่พจน บุญเรือง (2519 : 64) แบ่งไว้ เรียกเป้าหมายลักษณะนี้ว่า Identical Objectives คือ เป้าหมายของกลุ่มตรงกับสมาชิก กลุ่มต้องการมีรายได้เพิ่ม เมื่อรายได้ของกลุ่มเพิ่มขึ้นจะทำให้เงินที่สมาชิกได้รับเพิ่มขึ้นด้วย ส่งผลให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปด้วยความราบรื่น และเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจึงมีแนวทางการดำเนินงานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพทั้งด้านรสชาติให้มีรสชาติดี การบรรจุภัณฑ์ให้เป็นที่น่าดึงดูดใจแก่ผู้บริโภค และพัฒนาด้านการตลาดให้กว้างขวางมากขึ้น รวมทั้งโครงการสร้างเครือข่ายของกลุ่มด้วย

ผลการดำเนินงานแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีความรู้และสามารถรับความรู้เกี่ยวกับวิธีการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อการถนอมอาหารไว้ใช้เองได้ เช่น การทำกล้วยตาก กกล้วยฉาบ การทำผลไม้แช่อิ่ม เป็นต้น มีรายได้จากการขายผลผลิตให้กับทางกลุ่มซึ่งได้ราคาเป็นที่พอใจของสมาชิกเพราะสามารถตกลงราคากับทางกลุ่มได้ ที่เกิดการสร้างงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ให้กับเกษตรกรทำให้เกษตรกรมีอาชีพที่มั่นคงขึ้น จากการที่ได้นำผลผลิตมาขายให้กับกลุ่ม ซึ่งเป็นหลักประกันได้ว่า ผลผลิตของเกษตรกรนั้นมีตลาดรองรับได้ และเป็นการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรสามารถในการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายจากกล้วยตากเป็นกล้วยทิพรส กล้วยกรอบเค็ม มะเขือเทศเชอร์รี่ เป็นต้น ซึ่งเป็นผลจากการทดลองทำและ การสังเกตหลังจากที่ได้มีการดูงานนอกสถานที่ และสมาชิกก็มีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของกลุ่ม ซึ่งพิจารณาจากรายได้จากการปันผลในแต่ละปีที่สมาชิกได้รับ ยกตัวอย่างเช่นปีที่ผ่านมา สมาชิกได้รับเงินปันผลจากการขายผลิตภัณฑ์แปรรูปเฉลี่ย คนละประมาณ 2,000 – 3,000 บาท เป็นต้น

การดำเนินงานโครงการเงินออมเพื่อนช่วยเพื่อน

หลักการและเหตุผล

จากการศึกษาพบว่า โครงการเงินออมเพื่อนช่วยเพื่อนจัดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันของเกษตรกรและพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรต้องประสบกับปัญหาการเป็นหนี้สิน และการขาดเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินชีวิต จึงได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับ โครงการออมทรัพย์จากเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอบางบาลและสมาชิกกลุ่มเห็นพ้องต้องกันว่าเป็น โครงการที่ดี จึงริเริ่มจัดทำโครงการนี้ขึ้นและเริ่มดำเนินการเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2543

กรรมการบริหาร

จากการศึกษาพบว่า ในการบริหารจัดการนั้น มีครู – อาจารย์ ซึ่งมีความผูกพันกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในลักษณะเครือญาติ จำนวน 3 คน คือ อาจารย์สุนันทา ใจประดับเพชร อาจารย์เตือนใจ ชนาภรณ์ และอาจารย์นันทนา ใจประดับเพชร ร่วมกับประธานและรองประธานของกลุ่มแปรรูป คือ นางสาวสุณีย์ จันทร และนางลำปาง อุคมรัตน์ เป็นคณะกรรมการในการจัดการ เพราะคณะกรรมการของกลุ่มแปรรูปจบการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไม่มีความรู้ในการคิดอัตราดอกเบี้ยเงินออม จึงขอความช่วยเหลือจากครู – อาจารย์ ที่รู้จักเป็นผู้ควบคุมดูแล โดยบทบาทในการดำเนินการจัดการส่วนใหญ่ อยู่ที่ ครู – อาจารย์ เพราะเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับด้านนี้ ส่วนประธานและรองประธานกลุ่มแปรรูปมีหน้าที่เป็นกรรมการรับทราบ เกี่ยวกับการรับ – ผ่าเงินของสมาชิก

ระเบียบข้อกำหนด

จากการศึกษาพบว่า ในการเข้าเป็นสมาชิกโครงการเงินออมเพื่อนช่วยเพื่อนจะต้องถือหุ้น ๆ ละ 100 บาท ถือหุ้นได้ไม่เกินคนละ 2 หุ้น เพื่อป้องกันการเอาเปรียบจากผู้ที่มิกำลังในการออมมาก สมาชิกจะได้รับเงินปันผลเป็นรายปี ในอัตรดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาท ต่อเดือน ซึ่งจะต้องเป็นสมาชิกเป็นระยะเวลามากกว่า 3 เดือนจึงจะได้รับการปันผล สมาชิกจะต้องส่งเงินออมทุก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เดือน ๆ ละ ไม่ต่ำกว่า 100 บาท สำหรับสมาชิกที่กู้ยืมเงินจะต้องจ่ายดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาทต่อเดือน และต้องผ่อนส่งเป็นรายเดือนพร้อมทั้งดอกเบี้ยจากเงินยืมด้วย ผู้ที่จะออกจากการเป็นสมาชิกโครงการต้องแจ้งล่วงหน้าอย่างน้อย 1 เดือน เพื่อประโยชน์ในการคืนเงินออมทั้งหมดพร้อมทั้งเงินปันผล และสมาชิกที่ส่งเงินกู้ยืมยังไม่ครบจะไม่มีสิทธิกู้ยืมต่อได้

สมาชิก

จากการศึกษาพบว่า ในช่วงแรกที่ได้เริ่มดำเนินการในวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2543 มีสมาชิกทั้งหมด 82 คน ดำเนินการจนถึงปัจจุบัน (มีนาคม พ.ศ. 2545) มีสมาชิกทั้งหมด 113 คน เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 22 คน และไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแต่เป็นประชาชนในตำบลไทรน้อย 91 คน มีส่วนร่วมในการออมเพื่อเป็นทุนในการให้สมาชิกกู้ยืม เป็นผู้กู้ยืม สมาชิกจะส่งเงินออมในวันเสาร์แรกของทุก ๆ เดือน จากการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มแปรรูปและเป็นสมาชิกโครงการเงินออมเพื่อนช่วยเพื่อน จำนวน 18 คน และผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มแปรรูปแต่เป็นสมาชิกโครงการเงินออมเพื่อนช่วยเพื่อนจำนวน 5 คน มีความพอใจต่อการดำเนินงานของกรรมการ และพึงพอใจต่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการ เพราะทำให้สมาชิกมีเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพและในการดำเนินชีวิต อีกทั้งไม่ต้องเป็นหนี้ในระบบที่ต้องจ่ายค่าอัตราดอกเบี้ยในอัตราที่สูง

การดำเนินงาน

จากการศึกษาพบว่า ในการดำเนินโครงการผู้ที่มีบทบาทมากที่สุด คือ ครู-อาจารย์ ที่เป็นกรรมการในการจัดการ โดยเป็นผู้รับเงินฝากจากสมาชิก คิดอัตราดอกเบี้ยและการจ่ายเงินปันผลให้กับสมาชิก ซึ่งสมาชิกจะนำเงินมาฝากในวันเสาร์แรกของทุกเดือน ๆ ละ ไม่ต่ำกว่า 100 บาท ในการกู้ยืมเงินของสมาชิกจะสามารถกู้ยืมได้ไม่เกินคนละ 10,000 บาท และต้องผ่อนส่งพร้อมทั้งส่งดอกเบี้ยทุกเดือน โดยจำนวนเงินที่ต้องนำมาส่งนั้นกรรมการจะคำนวณจากจำนวนเงินที่กู้ยืมและอัตราดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 1 บาทต่อเดือน สมาชิกสามารถกู้ยืมได้ไม่เกินเดือนละ 4 คน สำหรับสมาชิกเข้าใหม่จะสามารถกู้ได้เมื่อเป็นสมาชิกเป็นเวลามากกว่า 3 เดือนและต้องมีคนค้ำประกัน ในการปันผลประจำปี จะคิดในอัตรดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาท แต่จะจ่ายคืนเพียงร้อยละ 70 ของเงินปันผลที่สมาชิกแต่ละคนได้ เพราะอีกร้อยละ 30 จะเก็บเป็นในการเสียดำใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับโครงการและเป็นทุนในการดำเนินการต่อไป ซึ่งตั้งแต่ได้เริ่มดำเนินการยังไม่เคยประสบกับปัญหาการไม่จ่ายเงินตามกำหนดของสมาชิก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัญหาอุปสรรค

จากการศึกษาพบว่า ในช่วงแรกที่ได้ดำเนินงานเนื่องจากยังไม่สามารถระดมทุนได้มากพอ กับความต้องการของสมาชิกที่ต้องการจะกู้ยืม ทำให้สมาชิกไม่พอใจต่อการดำเนินโครงการ บางคนก็ออกจากการเป็นสมาชิก แต่เมื่อเห็นถึงประโยชน์ของโครงการที่สมาชิกได้รับ ก็ขอกลับเข้ามาเป็นสมาชิกใหม่

แผนการดำเนินงาน

จากการศึกษาพบว่า เนื่องจากการดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นที่พึงพอใจและยอมรับของสมาชิกซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานไม่ประสบกับปัญหาเกี่ยวกับการส่งเงิน ทั้งเงินฝากและเงินกู้จากสมาชิก และสมาชิกมีความศรัทธาต่อการทำงานของกรรมการส่งผลให้ประชาชนที่อยู่นอกเขตตำบลไทรน้อยอยากเข้าร่วมโครงการ จึงมีแนวโน้มที่จะรับสมาชิกจากต่างตำบลแต่อยู่ในอำเภอ บางบาลเพื่อเพิ่มทุน ในการเปิดกู้แก่สมาชิก

กิจกรรมสาธารณะ

จากการศึกษาพบว่า นอกจากการดำเนินงานแปรรูปและโครงการเงินออมเพื่อนช่วยเพื่อน สมาชิกในกลุ่มยังได้มีกิจกรรมร่วมกันกับสมาชิกอื่น ๆ ในชุมชน เพื่อการพัฒนาชุมชนด้วย เช่น การถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุที่มาสอนนักเรียนและประพรมสงฆ์ทุกปี การเลี้ยงอาหารเด็กนักเรียนซึ่งจะจัดขึ้นอย่างน้อยปีละ 3 โรงเรียน การเป็นแม่ครัวประกอบอาหารในงานเทศกาลต่าง ๆ ของวัด และชุมชน การร่วมกันพัฒนาถนนหนทางในชุมชนเนื่องในโอกาสสำคัญๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สมาชิกในชุมชนร่วมกันจัดขึ้น เพื่อประโยชน์ต่อชุมชนและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของคนในชุมชนเดียวกัน

กล่าวโดยสรุป การศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ ประธานเป็นผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดในการบริหารและดำเนินงานของกลุ่ม โดยทำหน้าที่ในการวางแผน การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการและการควบคุมงาน ผู้ที่มีบทบาทรองลงมาคือ รองประธาน ซึ่งจะทำหน้าที่แทนประธานเมื่อประธานติดภารกิจ ประธานและรองประธานยังมีบทบาทในการเป็นกรรมการ โครงการเงินออมเพื่อนช่วยเพื่อนด้วย กิจกรรมที่สมาชิกมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การเข้าร่วมประชุม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของปัญญฤดี ลายพยัคฆ์ (2537 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า การประชุมเป็น กิจกรรมที่สมาชิกกลุ่มเข้าร่วมมาก และจากการที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเข้าร่วมการประชุม เพราะมีความพึงพอใจต่อการทำงานของคณะกรรมการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จินตฉานฉัตร (2538 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า การที่สมาชิกมีความพึงพอใจในการดำเนินงาน ความ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ร่วมมือ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการ ทำให้สมาชิกมีความพอใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มมากขึ้น การดำเนินการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จะรับซื้อจากสมาชิกและในจังหวัดใกล้เคียง มีการปันผลเป็นรายปี และจ่ายค่าจ้างในการทำงานวันละ 50 บาท การดำเนินโครงการเงินออมเพื่อนช่วยเพื่อนทำให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้รับการยอมรับ เชื่อถือ และศรัทธาจากสมาชิกกลุ่มแปรรูปผลผลิตและผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มแปรรูปแต่เป็นสมาชิกโครงการเงินออมเพื่อนช่วยเพื่อน และแนวทางในการพัฒนากลุ่มโดยการสร้างเครือข่ายกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การดำเนินโครงการเงินออมเพื่อนช่วยเพื่อนเกิดจากการแนะนำจากเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ บางบาล เกี่ยวกับโครงการออมทรัพย์ โดยในการดำเนินงานมีครู-อาจารย์ ซึ่งมีความสัมพันธ์ในลักษณะเครือญาติกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นกรรมกรร่วมกับประธานและรองประธานกลุ่มแปรรูป ดำเนินการเกี่ยวกับการฝากเงิน กู้ยืมเงิน และการจ่ายเงินปันผลให้กับสมาชิก ซึ่งจะปันผลให้กับสมาชิกเป็นรายปีในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาทต่อเดือน และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละ 1 บาทต่อเดือน ปัญหาอุปสรรคในช่วงแรก เกิดขึ้นเนื่องจากยังระดมทุนจากสมาชิกยังไม่เพียงพอต่อความต้องการกู้ยืมของสมาชิกทำให้สมาชิกบางคนถอนตัวออกจากโครงการ แต่ก็ขอกลับเข้าร่วมโครงการใหม่เมื่อเห็นผลดีที่เกิดจากการดำเนินโครงการ สมาชิกมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน โครงการเพราะทำให้สมาชิกไม่ต้องกู้ยืมเงินในอัตราดอกเบี้ยที่สูง

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานทั้งในการเพาะปลูกและการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ ปัญหาด้านการจัดหาตลาด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เขียวลักษณ์ มากดี (2538 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ปัญหาในการทำกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเนื่องจากขาดตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ส่วนปัญหาอื่น ๆ ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ การที่สมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ จึงเป็นอุปสรรคในการทำงาน ปัญหาผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่ได้มาตรฐาน ปัญหาเกี่ยวกับหน่วยงานภายนอก คือ เรื่องการใช้งบประมาณ ที่กลุ่มได้รับจากหน่วยงานภายนอกทั้งจากทางราชการและเอกชน ซึ่งไม่ตรงกับความต้องการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และปัญหาการใช้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการสร้างชื่อเสียงให้กับหน่วยงานของตน ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาสมาชิกกลุ่มเกษตรกรที่กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง การบริหารงานพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2532 : 170) ที่ว่าได้มีการอาศัยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นเครื่องมือในการหาเสียง

ตอนที่ 3 ผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต่อเกษตรกร

ทางเศรษฐกิจ

จากการศึกษาพบว่า จากการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีรายได้เพิ่มขึ้น จากการปันผลประจำปี และการขายผลผลิตให้กับกลุ่ม จากการดำเนินโครงการเงินออมเพื่อนช่วยเพื่อน ทำให้เกษตรกรไม่ต้องไปกู้ยืมนอกระบบ เพราะโครงการเงินออมเพื่อนช่วยเพื่อนนี้ดำเนินการโดยยึดหลักการพึ่งพากันของเกษตรกร คือ เกษตรกรสามารถนำเงินมาฝากที่กลุ่มเพื่อเป็นการรวมทุนกัน แล้วเปิดโอกาสให้เกษตรกรที่เป็นสมาชิกที่มีปัญหาเรื่องเงินสามารถกู้ได้ในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ ค่อย ๆ ผ่อนชำระเป็นรายเดือนได้ และช่วยลดภาระหนี้สินให้กับเกษตรกร อีกทั้งยังได้รับเงินปันผลจากการออมด้วย

ทางสังคม

จากการศึกษาพบว่า จากการดำเนินงานทั้งหมดของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคือ จากการเพาะปลูก จากการแปรรูปผลผลิต และโครงการเงินออมเพื่อนช่วยเพื่อน และการทำกิจกรรมสาธารณะ ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในชุมชน และในการรวมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทำให้เกษตรกรก็มีความรู้เพิ่มขึ้นทั้งในด้านเพาะปลูก การแปรรูป และความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานเป็นกลุ่ม ส่งผลให้เกษตรกรมีสภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต่อชุมชน

จากการศึกษาพบว่า การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เมื่อเกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นแล้วย่อมส่งผลให้การพัฒนาชุมชนเป็นไปในทางที่ดี สมาชิกในชุมชนมีความรัก ความสามัคคีกันก็จะเป็นการง่ายต่อการพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญต่อไป

ผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต่อเจ้าหน้าที่

จากการศึกษาพบว่า เมื่อเกษตรกรมีกิจกรรมทำร่วมกัน และเกิดการรวมกลุ่มกันได้ ทำให้ง่ายต่อการเข้าไปส่งเสริมหรือให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่ และทำให้เจ้าหน้าที่สามารถรับทราบปัญหาของเกษตรกรได้อย่างรวดเร็วขึ้น เพราะจากการเข้าประชุมในแต่ละเดือนของสมาชิกจะมีการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปรึกษาหารือหรือบอกกล่าวถึงความจำเป็นไป ความต้องการและปัญหาของเกษตรกรได้ ตามนโยบาย การพัฒนาประเทศของรัฐบาลที่ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร

ผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต่อการพัฒนาการเกษตร

จากการศึกษาพบว่า จากพัฒนาการและการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สามารถ เป็นตัวอย่างที่ดีในการพัฒนาการเกษตร โดยใช้ยุทธวิธีการรวมกลุ่มเกษตรกร เนื่องจากสามารถยก ระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้สามารถพึ่งตนเองได้ มีความรู้ความสามารถในการ พัฒนาทางการเกษตร และเป็นกลุ่มตัวอย่างให้กับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอื่น ๆ ที่ต้องการรวมกลุ่ม แปรรูปผลผลิตที่มีในท้องถิ่นของตนเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิต และเป็นการพัฒนาท้องถิ่นด้วย

กล่าวโดยสรุป จากการรวมกลุ่ม และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการเพาะปลูก การแปรรูป ผลผลิตที่มีในท้องถิ่น การริเริ่มโครงการเงินออมเพื่อนช่วยเพื่อน การทำกิจกรรมสาธารณะ ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อเกษตรกร คือ ทางด้านเศรษฐกิจ เกษตรกรมีอาชีพที่ดี เหมาะกับพื้นฐานความเป็นอยู่ มี รายได้ที่ดี ทางด้านสังคม เกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับวิธีการ ดำเนินงานของกลุ่ม การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่มีอยู่ในท้องถิ่น และส่งเสริมคุณภาพชีวิต ของเกษตรกรให้ดีขึ้น ก่อให้เกิดความสามัคคีและสร้างความเป็นปึกแผ่นภายในชุมชน อีกทั้งผลต่อ การพัฒนาการเกษตรซึ่งจากผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สามารถเป็นตัวอย่างให้กับ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาการเกษตรต่อไปในอนาคต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

(Summary and Recommendation)

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง พัฒนาการและการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาพัฒนาการและการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านการบริหารจัดการ ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน และผลการดำเนินงาน ซึ่งรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยกล่าวสรุป ได้ดังนี้

พัฒนาการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ จัดตั้งขึ้นตามคำแนะนำของ เกษตรอำเภอบางบาล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรื่องการใช้ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง เพื่อการเพิ่มผลผลิต เกษตรกร เนื่องจากในการเพาะปลูกนั้นประสบกับปัญหาไม่มีตลาดรองรับผลผลิต และผลผลิตล้นตลาด ขายได้ในราคาต่ำ จึงเปลี่ยนการดำเนินงานมาเป็นการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวและริเริ่มโครงการเงินออมเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในการลดภาระหนี้สินและส่งเสริมการออมของเกษตรกร ในอนาคตมีแนวโน้มในการพัฒนากลุ่ม ด้วยการสร้างเครือข่ายของกลุ่ม โดยการทำอาหารไทยขายริมทาง การเปิดบริการนวดแผนโบราณ และการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อการพัฒนากลุ่มให้มีความเข้มแข็งและเป็นที่รู้จักมากขึ้น

การดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประกอบด้วยสมาชิกทั้งหมด 22 คน แบ่งเป็น คณะกรรมการ 10 คน สมาชิก 12 คน ซึ่งบทบาทในการทำงานจริงมีเพียงประธาน รองประธาน และกรรมการอีก 2-3 คน ส่วนกรรมการที่เหลือมีเพียงบทบาทในการสนับสนุน เนื่องจากมีข้อจำกัดที่ต้องประกอบอาชีพและภาระทางครอบครัวประกอบกับบทบาทที่ได้รับเป็นกิจกรรมที่ไม่ต้องมีภาระรับผิดชอบอย่างต่อเนื่องหรือมีบทบาทมากเท่าที่ควร สมาชิกจะมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมมากที่สุด เพราะมีความพึงพอใจต่อการทำงานของคณะกรรมการและมีส่วนร่วมในการฝากเงินออม การกู้ยืมเงิน และรับการปันผลประจำปี ในโครงการเงินออมเพื่อนช่วยเพื่อน ซึ่งช่วยให้เกษตรกรไม่ต้องกู้ยืมนอกระบบที่เก็บดอกเบี้ยในอัตราสูง และเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของเกษตรกรด้วย เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานที่สำคัญและกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประสบมาตลอด คือ ด้านการจัดหาตลาดเพื่อขายผลผลิตและพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนา กลุ่ม เนื่องจากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ความรู้ความสามารถในการจัดการจึงยังไม่ดีเท่าที่ควร และต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการเพิ่มเติมเพื่อให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการพัฒนาที่ดียิ่งขึ้น

ผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า จากการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายผลผลิตให้กับกลุ่มและจากการปันผลประจำปีของกลุ่มแปรรูปและจากโครงการเงินออมเพื่อนช่วยเพื่อน อีกทั้งมีความรู้ในการทำการเกษตร การแปรรูป และการดำเนินงานเป็นกลุ่ม ซึ่งส่งผลให้สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรดีขึ้น การทำกิจกรรมสาธารณะร่วมกันก่อให้เกิดความสามัคคี ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันในชุมชนเดียวกัน และเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับชุมชนใกล้เคียง อีกทั้งเป็นตัวอย่างในการพัฒนาการเกษตร โดยการรวมกลุ่มเกษตรกรในระดับท้องถิ่นด้วย

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจบการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไม่สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานที่ตลาดส่วนใหญ่ยอมรับ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาให้ความช่วยเหลือ พร้อมทั้งแนะนำแนวทางแก้ไข
2. จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประสบกับปัญหาการหาตลาดรองรับผลิตภัณฑ์มาโดยตลอด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าไปช่วยเหลือ ดูแลเอาใจใส่ เพื่อให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีกำลังใจในการดำเนินงานต่อไป
3. จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทหลักในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรยังอยู่ที่ประธานกลุ่มและสมาชิกเพียงไม่กี่คน ทำให้ไม่เกิดการกระจายงาน ดังนั้นการดำเนินงานในกลุ่มควรกระจายงานให้กับสมาชิกเพิ่มขึ้น เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมภายในกลุ่มมากขึ้น
4. จากการวิจัยพบว่า จากปัญหาเนื่องจากการได้รับงบประมาณและการใช้งบประมาณของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หน่วยงานที่ใช้งบประมาณสนับสนุนต่าง ๆ กับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ควรเปิดโอกาสให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้งบประมาณในด้านต่าง ๆ ด้วย เพื่อประโยชน์สูงสุดในการใช้งบประมาณ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. จากการศึกษพบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรยังไม่มีกระบวนการในการทำงานที่ดีและเป็นระบบเกี่ยวกับการจัดการ ดังนั้นเจ้าหน้าที่จึงควรเข้าไปให้ความรู้เกี่ยวกับระบบวิธีการบริหารจัดการที่ดีภายในกลุ่ม ให้กับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

6. จากผลการศึกษาพบว่าปัญหาด้านผลิตภัณฑ์ซึ่งกลุ่มแม่บ้านไม่ทราบถึงวันหมดอายุของผลิตภัณฑ์นั้น กลุ่มแม่บ้านควรพยายามทดลองและสังเกตเกี่ยวกับอายุในการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด เพื่อประโยชน์ในพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และส่งเสริมการตลาดต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาประชากรในงานวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่แท้จริงของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรถึงแม้จะไม่ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน แต่จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ทำให้ได้สัมผัส รับรู้ปัญหาและพูดคุยกับสมาชิกกลุ่ม ซึ่งการศึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลไทรน้อยนี้เป็นเพียงกรณีเริ่มต้นศึกษา จึงควรมีการศึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอื่น ๆ ต่อไป เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรอย่างทั่วถึง

2. การศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดในด้านเวลาที่ใช้ในการศึกษาวิจัยระยะสั้น หากใช้เวลาศึกษามากกว่านี้ จะทำให้ผลการศึกษามีความละเอียดและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาผลในเชิงคุณภาพ เพื่อให้ผลการศึกษารูปธรรมมากขึ้น จึงควรศึกษาและเก็บข้อมูลในเชิงปริมาณด้วย

4. ในการศึกษาครั้งต่อไป เห็นควรศึกษา สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพิ่มเติม เพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับพื้นฐานเกษตรกรมากขึ้น ซึ่งอาจทำให้ผลการวิจัยเปลี่ยนแปลงไปได้

เอกสารอ้างอิง

ขนิษฐา วิเศษสาร และนุกคา ศรีรงค์ . 2526 . จิตวิทยาสังคมและมนุษยสัมพันธ์.

กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

จินตมาณี แสงกาญจนวณิช . 2538 . ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง . งานวิจัยระดับปริญญาโทส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชราธาร บัวจอม . 2544 . บทบาทของแม่บ้านเกษตรกร หมู่บ้านหนองไม้แดง ตำบลหนองปรือ อำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. 2543 . งานวิจัยระดับปริญญาตรีพัฒนาการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง .

ถวิล ธาราโรจน์ . 2524 . จิตวิทยาสังคม . กรุงเทพฯ : พีระพัทธนา.

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ . 2527 . การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา . นครปฐม : ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุขมหาวิทยาลัยมหิดล.

เทพ พงษ์พานิช . 2527 . หลักส่งเสริมการเกษตร . เชียงใหม่ : สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

นรินทร์ พัฒนพงศา . 2533 . แนวทางในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท . ไร่ระบุนุสำนักพิมพ์ : แปลจาก Approches to Participation in Rural.

บัณฑกร อ่อนคำ และวิริยา น้อยวงศ์ . 2533 . ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชนบท . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้ว.

บัญญัติ ทยพยัคฆ์ . 2537 . ปัจจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มเกษตรกร จังหวัดระยอง . การวิจัยระดับปริญญาโทส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พจน์ี วรกวิน . 2526 . จิตวิทยาสังคมทฤษฎีและปฏิบัติการ . กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

พุม ขำเกลี้ยง . 2519 . หลักการส่งเสริมทั่วไป . กรุงเทพฯ : ฝ่ายวิชาการและวิจัยสำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช . 2532 , การบริหารงานพัฒนาชนบท . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

เขวลักษณ์ มากดี . 2538 . การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม . งานวิจัยระดับปริญญาโทส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ลีลา สีนานุเคราะห์ . 2530 . องค์การและการจัดการ . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศึกษากรมการศาสนา.

วันรักษ์ มีงมณีนาคน . 2531 . การพัฒนาชนบทไทย . กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิจิตร อวระกุล . 2527ก . หลักการส่งเสริมการเกษตร . กรุงเทพฯ : O.S Printing CO.LTD.

----- . 2535ข . หลักการส่งเสริมการเกษตร . กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ไวยุช เจียมบรรจง . 2522 . จิตวิทยาสังคม2 . นนทบุรี : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงบ้านปากเกร็ด.

สุรางค์ จันทน์เอม . 2525 . จิตวิทยาสังคม . กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.

สมพงษ์ เกษมสิน . 2521 . การบริหาร . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

อนันต์ ดาโลคม และคณะ . 2530 . การบริหารงานส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ . กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสัมภาษณ์

คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ () ชาย () หญิง อายุ ปี
2. อาชีพ การศึกษา
3. รายได้ ต่อเดือน
4. ตำแหน่ง

ตอนที่ 2 พัฒนาการของกลุ่ม

1. ระยะของการเข้าร่วมกลุ่ม
 - 1.1 การก่อตั้ง ปัจจัย/สาเหตุในการก่อตั้งกลุ่ม
 - 1.2 วิธีการรวมกลุ่ม
 - 1.3 กิจกรรมที่เกิดขึ้น
 - 1.4 การบริหารจัดการ
 - 1.5 ปัญหาและการแก้ไขปัญหา
 - 1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ
2. ระยะของการพัฒนากลุ่ม
 - 2.1 ปัจจัย/สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยและสนับสนุนต่อการพัฒนา
 - 2.2 กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา
 - 2.3 การดำเนินการเพื่อการพัฒนา : การเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการพัฒนา
 - 2.4 ปัญหา/อุปสรรค ต่อการพัฒนาและการแก้ไขปัญหา
 - 2.5 ผลของการพัฒนา

ตอนที่ 3 การบริหารจัดการและการดำเนินงานของกลุ่ม

1. บทบาทหน้าที่และการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ
 - 1.1 บทบาทหน้าที่
 - 1.2 การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่
 - 1.3 ความสามารถในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่และการมีส่วนร่วม
 - 1.4 ปัญหา/อุปสรรคต่อการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่และการมีส่วนร่วม
 - 1.5 การพัฒนา แก้ไขปัญหา ในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 1.6 ความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการในการทำงาน
2. การวางแผนของกลุ่ม
 - 2.1 ลักษณะและประเภทของแผน
 - 2.2 วัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผน
 - 2.3 วิธีการและการดำเนินการวางแผน : บุคลากร ประชุม
 - 2.4 วิธีการดำเนินงานตามแผน
 - 2.5 ปัญหา/อุปสรรคในการจัดทำแผนและการดำเนินงานตามแผน
 - 2.6 ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมและการพัฒนาแผน
 - 2.7 การประเมินผลการใช้แผน
3. การประสานงานของกลุ่ม
 - 3.1 การแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบ
 - 3.2 หลักและวิธีการประสานงาน
 - 3.3 ความสามารถในการติดต่อประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานอื่น ๆ
 - 3.4 การรับข่าวสาร
 - 3.5 การให้ผลตอบแทน
 - 3.6 ความพึงพอใจในการทำงานและการได้รับค่าตอบแทน
 - 3.7 ปัญหา/อุปสรรคในการติดต่อประสานงานทั้งในกลุ่มและภายนอกกลุ่ม
 - 3.8 การติดตามผลการประสานงาน
4. การบริหารงบประมาณ
 - 4.1 การได้มาซึ่งงบประมาณของกลุ่ม
 - 4.2 วิธีการบริหารงบประมาณ : การจัดทำบัญชีงบประมาณของกลุ่ม
 - 4.3 การใช้งบประมาณในกิจกรรมต่าง ๆ
 - 4.4 ปัญหาและการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณ
 - 4.5 การติดตามประเมินผลการใช้งบประมาณ
5. การบริหารจัดการ การผลิตและการตลาด
 - 5.1 การจัดหาตลาดผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม
 - 5.2 วัตถุประสงค์และการผลิต
 - 5.3 การส่งเสริมการผลิต : กิจกรรม และวิธีการพัฒนาการผลิต
 - 5.4 การส่งเสริมด้านการตลาด
 - 5.5 ปัญหา/อุปสรรคของการผลิตและการตลาด และการแก้ไขปัญหา
 - 5.6 การติดตามด้านการผลิตและการตลาด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. การติดตามและประเมินผล
 - 6.1 ลักษณะของการติดตามการทำงาน
 - 6.2 ขั้นตอนวิธีการติดตามการทำงาน
 - 6.3 เป้าหมายของการประเมินผล
 - 6.4 ปัญหาในการติดตามและประเมินผล
 - 6.5 การแก้ไขปัญหาในการติดตามและประเมินผล

ตอนที่ 4 ผลการดำเนินงาน

1. การแปรรูปผลผลิต
 - 1.1 การลงทุน : ปัญหา/อุปสรรค และการแก้ไขปัญหา
 - 1.2 การผลิต : ปัญหา/อุปสรรค และการแก้ไขปัญหา
 - 1.3 การขาย : ปัญหา/อุปสรรค และการแก้ไขปัญหา
 - 1.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรม
2. โครงการต่าง ๆ ที่กลุ่มได้ดำเนินการ
 - 2.1 วัตถุประสงค์ในการจัดโครงการ
 - 2.2 ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการจัดทำโครงการ
 - 2.3 ภาระคหุณ
 - 2.4 วิธีการจัดการและการดำเนินการ
 - 2.5 ปัญหา/อุปสรรคและการแก้ไข
 - 2.6 ประโยชน์ที่ได้รับ
3. การจัดอบรมต่าง ๆ
 - 3.1 วัตถุประสงค์ของการจัดอบรม
 - 3.2 การดำเนินการ
 - 3.3 ปัจจัยที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดอบรม
 - 3.4 ปัญหา/อุปสรรคในการจัดอบรม
 - 3.5 ผลการจัดอบรม
 - 3.6 ประโยชน์ที่ได้รับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสัมภาษณ์
สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ () ชาย () หญิง อายุ ปี
2. อาชีพ การศึกษา
3. รายได้ ต่อเดือน

ตอนที่ 2 บทบาทหน้าที่และการมีส่วนร่วม

1. บทบาทหน้าที่ที่ได้รับ
2. ความสามารถในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่
3. ปัญหา/อุปสรรคในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ และการแก้ไข
4. ความสามารถในการมีส่วนร่วม : การเข้าร่วมกิจกรรม
5. ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วม
6. อุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม
7. ผลของการมีส่วนร่วม
8. ประโยชน์จากการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่และการมีส่วนร่วม

ตอนที่ 3 ทักษะและความคิดเห็นต่อกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่ม

1. ทักษะที่มีต่อกลุ่ม
2. ความคิดเห็นต่อการทำงานของคณะกรรมการกลุ่ม
3. ความมุ่งหวังต่อการพัฒนากลุ่ม
4. ลักษณะของกลุ่มที่ดีในอุดมคติ
5. ลักษณะของคณะกรรมการในอุดมคติ
6. ประโยชน์ที่ได้รับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสัมภาษณ์

เจ้าหน้าที่ที่เกษตรอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ () ชาย () หญิง อายุ ปี
2. อาชีพ การศึกษา
3. รายได้ ต่อเดือน
4. ตำแหน่ง
5. สังกัด

ตอนที่ 2 การปฏิบัติหน้าที่

1. บทบาทหน้าที่ ต่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
2. ระบบการทำงาน แนวทางการส่งเสริม
3. ผลการดำเนินงาน
4. ปัญหาอุปสรรคต่อการส่งเสริมและการพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
5. ความคิดเห็นต่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

แบบสัมภาษณ์

ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลไทรน้อย

อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ () ชาย () หญิง อายุ
2. อาชีพ การศึกษา
3. รายได้ ต่อเดือน

ตอนที่ 2 เหตุปัจจัยที่ไม่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม

1. ทัศนคติที่มีต่อกลุ่ม
2. เหตุผลที่ไม่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม
3. กลุ่มในอุดมคติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายชื่อ

**สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลไทรน้อย
อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**

รายชื่อคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตำแหน่ง	ชื่อ-สกุล	อายุ	การศึกษา
ประธาน	นางสาวสุนีย์ จันทร	53	ป. 4
รองประธาน	นางลำปาง อุดมรัตน์	61	ป. 4
เลขาฯ	นางประยงค์ ทรัพย์เวช	42	ม. 6
เหรัญญิก	นางระพี อุดมรัตน์	39	ปวช.
ประชาสัมพันธ์	นางประจวน บุญสุตร	60	ป. 4
ผู้ช่วยเลขาฯ	นางทองหยด รักพันธ์	67	ป. 4
ปฏิคม	นางสาวอารมย์ รักพันธ์	52	ป. 4
กรรมการ	นางสมจิตร ชนากรณ์	69	ป. 4
กรรมการ	นางเพ็ญ วิจิตรสาร	65	ป. 4
กรรมการ	นางบุญช่วย อุลิต	73	ป. 4

รายชื่อสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ชื่อ-สกุล	อายุ	การศึกษา
นางลูกจันทร์ ชนากรณ์	77	ป. 4
นางลูกอินทร์ รักพันธ์	73	ป. 4
นางสาวบุญนะ กตเวที	64	ป. 4
นางมณี กตเวที	66	ป. 4
นางประทีป การสมวรรณ	66	ป. 4
นางทองใบ รักพันธ์	67	ป. 4
นางบุญปลุก รักพันธ์	68	ป. 4
นางบุญตา หาชนะ	63	ป. 4
นางอนงค์ สุขเพชรรี	66	ป. 4
นางเพ็ญ มโนรมย์	66	ป. 4
นางเชิง ไกรสถิตย์	71	ป. 4
นางสมคิด พุ่มสิน	60	ป. 4

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้